

2

2006 JUNE
ÅRGANG 20

ARBEIDSLIV I NORDEN

TIDSSKRIFT OM ARBEIDSMARKED OG ARBEIDSMILJØ

TEMA:
PERIFERI I CENTRUM
- ENERGIÄVENTYRET I NORDOMRÅDENA

Bitterhet når anrik pappersfabrik läggs ned - Grenseland ved porten til en ny verden - Bemanningsforetøgen vill skøta personavdelningar

Dialog på tvers av grenser

Idet Arbeidsliv i Norden går i trykken kommer meldingen om at Island har fått ny sosialminister, den tredje i denne perioden. Sosialminister Jón Kristjánsson, som er intervjuet i "Portrett", har gått av sammen med statsminister og partileder Halldór Ásgrímsson. Det spørs hvilken betydning det får i praksis, ettersom etterfølgeren, Magnus Stefánsson, er fra samme parti, Framsóknarflokkur.

Men det påminner om at vi lever i en tid med raske endringer. Selv om arbeidsløsheten fortsetter å gå ned, er både samfunnsliv og arbeidsliv i kontinuerlig omstilling. Nettopp da framtrer den nordiske modellen med sin tradisjon knyttet til dialogen, parts- og trepartsamarbeidet, som en klar vinner. Dette historiske momentum må nordiske land utnytte sammen, hevder nordiske embetskvinner og -menn. I "Debatt" slår svenskene et slag for et styrket nordisk samarbeid i EU, for å få økt innflytelse på arbeidsmiljøet og arbeidsretten i Europa.

Grenseoverskridende dimensjoner er det også over nedleggelsen av den mer enn hundre år gamle papirfabrikken Voikkaa i byen Kuusankoski sørvest i Finland (se side 4-5). UPM, som eier Voikkaa, er en av verdens ledende papirprodusenter og har fabrikker i 15 land. Politikere på alle nivå har engasjert seg. Skogsindustrien i Finland sysselsetter mer enn 50 000 mennesker og står for en fjerdedel av landets eksport. Nå står hele industrien overfor alvorlige omstillinger og nedleggelser. Begrunnelsen er overproduksjon på verdensmarkedet. I Kuusankoski kan arbeidsledigheten vokse fra tolv til over tjue prosent, hvis det ikke utvikles alternative sysselsettingsmuligheter. Forventningene stilles til både myndigheter og konsern om hva de sammen kan gjøre for menneskene og samfunnet som rammes.

Svensk industri har kvittet seg med 150 000 ansatte siden 1993. Men ikke alle jobbene er borte. Mange er ansatt i egne virksomheter som selger tjenestene tilbake til bedriftene. "Industrikompetens" er et slikt eksempel. Det er et bemanningsforetak som jevner ut behovet for bemanning i flere bedrifter i industribyene Linköping og Norrköping. Initiativet ble tatt av bedriftene i fellesskap. En ansatt i Industrikompetens jobber i forskjellige bedrifter alt etter hvor behovet for arbeidskraften er (se side 6-7). Går det slik bemanningsforetakene vil, blir dette et økende fenomen. Men hvilken betydning får det for dialogen på arbeidsplassen?

I Nord-Norge er det optimismen som råder (Tema, side 8-17). Folk her har fått smaken på olje- og gasseventyret. Selv i Øst-Finnmark, som så langt ikke har sett så mye til ringvirkningene av Snøvitutbyggingen som andre deler av fylket, syder det av forventning til hva energiresursene i Barentshavet kan bringe. Men det norske Barentssekretariatets leder, Rune Rafaelsen, advarer mot konsekvensene hvis olje- og gassinteressene får styre. Det er folk til folk-samarbeidet som skaper de langsiktige og gode relasjonene mellom landene, sier han. Derfor arbeides det aktivt med å bygge broer mellom mennesker i grenselandene. En fredelig utvikling er avhengig av at det skapes dialog på tvers av nasjonale og kulturelle grenser.

Berit Kvam

Utgiver: Arbeidsforskningsinstituttet, Oslo, på oppdrag fra Nordisk embetsmannskomite for arbeidsmarkeds- og arbeidsmiljøpolitikk, Nordisk Ministerråd. Oppslag: 4.100 eks. Ansvarlig redaktør: Berit Kvam, Arbeidsforskningsinstituttet.

Lay-out/grafisk design: Thunæs as Kreativ Kommunikasjon, Oslo. Repro: ABC-repro AS, Oslo. Trykk: Offset Forum AS, Oslo. Dato: juni 2006. Neste nummer: november 2006.

Redaksjonen:

Berit Kvam, redaktør
Gunhild Wallin, journalist
Solveig Hæreid, redaksjonsassistent

Telefon:

+47 2336 9227
+46 8 720 6340
+47 2336 9246

Fax:

+47 2256 8918
mobil: +46 708 138792
+47 2256 8918

E-post:

berit.kvam@afi-wri.no
gunhild.wallin@swipnet.se
solveig.haereid@afi-wri.no

Adresse til redaksjonen: Arbeidsforskningsinstituttet: Postboks 6954 St. Olavs plass, NO-0130 Oslo. Internet: www.afi-wri.no

Adresse til Nordisk Ministerråd: Store Strandstræde 18, DK-1255 København K. Internet: www.norden.org

4-7

NYHETER

- Bitterhet når anrik pappersfabrik läggs ned
- Uthyrd och nöjd med det
- Bemanningsföretagen vill sköta personavdelningar

8-17

TEMA - Periferi i centrum - energiäventyret i nordområdena

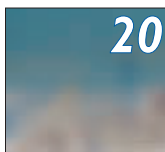
- Grenseland - ved porten til en ny verden
- Het arbeidsmarknad i kallt klimat

18-19

PORTRETT

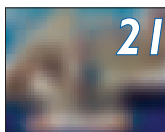
- Rekordlav ledighet i Island
- Arbeidsministeren vil ha flere utenlandske arbeidstakere til landet

20

DEBATT - Modernisering av det nordiska samarbetet

- Bästa överlevnadsstrategin: knyt det nordiska till EU-samarbetet
- Av Ann Zachrisson Nilsson och Stefan Hult Nilsson

21

SKRÅBLIKK

- Svårt att jämföra integration - men är det en slump att Sverige har flera nya berättare?
- Av Bengt Lindroth, Sveriges Radio Nordencorrespondent

22-26

NORDEN RUNDT

- Informasjon fra myndighetene

27

SISÄLTÖ

Redaksjonsråd:

NMR	René Høyer Jørgensen, arbeidsmarked & arbeidsmiljø
DK	Marianne Poulsen, Beskæftigelsesministeriet
	Søren Jensen, AF Bornholm
FIN	Helinä Tuominen, Arbeitsministeriet
	Barbro Söderlund, Soc.- og helsevårdsministeriet
IS	Margrét Gunnarsdóttir, Arbeidsdirektoratet
NO	Finn Ola Jølstad, Arbeids- og inkluderingsdepartementet
	Marianne Pedersen, Aetat Arbeidsdirektoratet,
	Odd Einar Johansen, Direktoratet for Arbeidstilsynet
SE	Ann Zachrisson Nilsson, Näringsdepartementet
	Mats Silvell, Arbetsmarknadsstyrelsen
	Matts Rydin, Arbetsmiljöverket

Telefon:

+45 3396 0360
+45 3392 5854
+45 56 943903
+358 10 60 48042
+358 9 1607 3124
+354 515 4800
+47 2224 8365
+47 2335 2735
+47 2295 7060
+46 8 405 1337
+46 8 5860 6075
+46 8 7309355

Fax:

+45 3396 0216
+45 3314 3108
+45 56 955109
+358 10 60 48059
+358 9 1607 4328
+354 511 2520
+47 2224 9549
+47 2335 2757
+47 2217 6369
+46 8 411 9348
+46 8 5860 6032
+46 8 7309010

E-post:

rhy@norden.org
lmp@bm.dk
r06sj@af-dk.dk
helina.tuominen@mol.fi
barbro.soderlund@stm.fi
margret.gunnarsdottir@vmst.stjr.is
føj@aid.dep.no
marianne.pedersen@aetat.no
odd.einar.johansen@arbeidstilsynet.dep.no
ann.zachrisson-nilsson@industry.ministry.se
mats.silvell@ams.amv.se
matts.rydin@av.se

Bitterhet när anrik pappersfabrik läggs ned

”Finland lever av skogen”, är ett gammalt talesätt som fortfarande gäller. Men papperstillverkaren UPM har satt i gång ett saneringsprogram där flera fabriker stängs. I brukssamhället Voikkaa är bitterheten stor när ortens största arbetsgivare försvinner och därmed hundratal jobb.

Text: Carl-Gustav Lindén, Kuusankoski Foto: Cata Portin

”Vi fick inte visa vad vi kan göra”, säger Jukka Mäkelä som har jobbat mer än tjugo år på Voikkaa och är ordförande för förtroendemännen vid pappersfabriken.

Fabriken gör bestruket tidskriftspapper och ser ut att vara i bra skick trots att den har 109 år på nacken. Plåten glänser i solskenet, byggnaderna är välskötta, vedhanteringen prydlig och de anställda säger att maskineriet är modernt. Det känns absurt att pappersfabriken snart ska tystna och monteras isär. Det kostar ju hundratal miljoner euro att bygga en likadan.

- Sliperiet där jag arbetar är det tredje nyaste i hela världen, säger Jukka Mäkelä som är ordförande i det fackliga rådet.

Fabriken är i själva verket så intressant att en rad spekulanter - både finska och ryska - har velat köpa anläggningen, men ägaren, skogsbolaget UPM, har sagt nej till alla förslag. Istället har nu 678 perso-

ner sagts upp. Beslutet kan bli dödstöten för det lilla brukssamhället Voikkaa som ligger vid Kymmene älv i sydöstra Finland. Stängningen är en del av Finlands mest omfattande företagssaneringsprogram: 2557 anställda ska bort från UPM.

UPM har förbjudit media att gå in på fabriksområdet, av hänsyn till de anställda. När vi väntar vid huvudporten för att försöka tala med anställda som går av sina skift möts vi av undanlidande blickar och tystnad. Det har varit en tung vår och framtiden är oviss.

Hotet har funnits

Vi går istället till förtroendemännens kontor, en anrik byggnad i trä där många strejker planerats under årtiondena. Fackavdelning 36 står det på dörren. Intill ligger en gammal brandstation i rött tegel uppförd 1906, vars brandmän skulle försvara fabriken mot ödeläggande bränder. Jukka Mäkelä säger att hotet om en stängning legat över den förlusttyngda fabriken redan i många år, men ändå tycker han inte att arbetarna fick någon chans att visa vad de går för.

- Inget av de alternativ vi erbjöd dög, att ändra på produktionen, sälja fabriken eller genomföra ett sparprogram. Om vi hade fått ett års tid hade vi kunnat skära ned lönerna med 6-7 procent och det hade inneburit 100-150 arbetsplatser per år.

När hösten kommer ska UPM stänga sin pappersfabrik

Det enda facket lyckades få igenom i samarbetsförhandlingarna var att de som jobbat 35-40 år i bolaget inte ska behöva bli uppsagda, utan får pension. När UPM:s ledning i mars presenterade sitt beslut hänvisade koncernchefen Jussi Pesonen till det dåliga ekonomiska resultatet. Mäkelä fnyr.

- Inte tror jag läget är så dåligt om företaget kan köpa egna aktier för 800 miljoner euro. Jag tror ledningen bara försöker skydda sig själv genom att försöka få upp aktievärdet.

Grym ledning?

I folkmun har Pesonen nu fått smeknamnet ”Julma-Jussi” (Grymme Jussi) och UPM:s saneringsprogram har

mött hård kritik på många håll, även i kyrkan och regeringen. I UPM-styrelsen sitter dock både förre Nokiachefen Jorma Ollila och Finlands tidigare president Martti Ahtisaari. Själv säger Pesonen sig vara förvånad över att ingen förstått vilken allvarlig situation Finlands pappersindustri hamnat i och att radikala åtgärder krävs. Hoppet om att pappersprisets nedåtgående kurva ska vändas är ute och överkapaciteten i världen för stor.

I själva verket har hela den finska skogsindustrin nedskärningar på gång, såväl UPM och Stora Enso som M-Real och Myllykoski. Det är en ödesfråga för Finland: skogsindustrin sysselsätter omkring femtiotusen personer och står för en fjärdedel av landets export.

Fabrikschefen Raimo Särkelä stöter vi på mellan två möten. Också för honom kom centralledningens beslut som en obehaglig överraskning. Nu försöker han mildra smälten. Ett företag inom underhållsbranschen, Empower, vill anställa mellan 50 och 100 metallarbetare. UPM har skrivit på ett treårigt kontrakt med företaget som ska verka i den tomma fabriken.

- Intresset är stort. Ett tjugotal andra företag har varit och tittat på lokalerna.

Pappersarbetarna får stöd om de vill starta eget. Varvsbolaget Aker Yards är också på inkommande för att anställa och vidareutbilda uppemot 200 metallarbetare för att bygga fartyg i Åbo och Raumo på västkusten. Aker och UPM ska stå för flyttkostnaderna och lovar både bostäder och arbetsplats för äkta makar.

Voikkaa ligger i staden Kuusankoski där en tiondel av befolkningen arbetar för UPM. I dag ligger arbetslösheten på drygt tolv procent, men stiger till över tjugo när fabriken i Voikkaa stängs. Vid arbetskraftsbyrån säger biträdande chef Päivi Kokkonen att man har fått en extra tjänst för att hantera uppsägningarna, men inga pengar än så

länge. På anslagstavlan finns denna dag sjutton annonser om lediga jobb: någon söker sköterskor, chaufförer, kioskförsäljare och snickare.

- Visst är det oroväckande när det handlar om ett så stort antal. En del har ju ingen utbildning, eller bara yrkesskola. Och är man närmare 60 år är det inte lätt.

Sdp-fäste

UPM har bildat en arbetsgrupp tillsammans med staden och den regionala arbetskrafts- och näringslivscentralen. Styrgruppen leds av stadsfullmäktiges ordförande Jukka Nyberg, socialdemokrat.

- När Finland gick in i EU hade vi en arbetslöshet på 25,5 procent och vi klarade oss ur det, så måste vi inte klarar det här också, säger Nyberg.

Kuusankoski är socialdemokraternas enda starka fäste i Finland utanför de stora städerna och regeringen - som styrs av sdp och centern - har lovat att staden ska få allt stöd som bara är möjligt enligt EU:s regler. Detta är något som företagare landet över har reagerat på och Nyberg säger att intresset för att investera i Kuusankoski verkar vara stort. Hur många som är seriösa och vilka som är lycksökare och tror att uttrycket "maximalt stöd" innebär att staten täcker alla kostnader, ja det vågar han inte svara på. I år kan stödet uppgå till 15 procent av etableringskostnaderna, nästa år till 25 procent.

- Jag är inte riktigt säker på hur väl företagen känner till stödsystemen, men statens signal har nog uppmärksammat över hela landet. Nyberg har också en känsla av att många av landets uppfinnare ser en chans att få förverkliga sina idéer i Kuusankoski.

- Det är ett hårt arbete att reda ut om det går att göra något med dem och deras patent.

Inne i den närmaste staden Kuusankoski träffar vi en ung man, Jyrki, sittande med tre väninnor på

"Vi ska klara det här också", säger Kuusankoskis fullmäktigeordförande Jukka Nyberg

Ännu är det lugnt vid arbetsförmedlingen i Kuusankoski

Parnells Pub vid gatan Valtatie. Ingen är särskilt intresserad av att diskutera pappersfabrikens öde.

- Farsan jobbar där, men han vill inte tala om vad som ska hända, säger Jyrki.

Alla fyra är överens om att folk diskuterade framtiden när nedläggningsbeskedet kom, men nu har diskussionen tystnat. Ämnet tycks kanske vara för svårt.

Uthyrd och nöjd med det

Anders Olsson, 56 år, inspekterar sin nya arbetsplats. Han är utskickad av bemanningsföretaget Industrikompetens och ska montera centralsmörjsystem hos Sommers, ett sjupersoners företag i Linköping som just nu har en tjock orderbok.

Text: Carl-Gustav Lindén, Linköping. Foto: Cata Portin

Nytt jobb igen. Anders Olsson bekantar sig med delarna som ska sättas samman till smörjsystem.

- Problemet är att vi är så små. Att växa med en heltidstjänst är förenat med vissa risker. Vi jobbar intensivt tills vi ser att det finns ett behov, säger Dag Sommers som hälsar Anders Olsson välkommen och visar runt.

Anders Olsson tittar nyfiket på svarvar, borrar och materiallager. Ser det svårt ut?

- Jag tänker aldrig så för det känns alltid diffust i början, säger han.

Ofta tycker han sig som utomstående kunna se saker med nya ögon och finna andra lösningar.

- Det slutar med att jag brukar bli erbjuden en anställning.

Aldrig uttråkad

Anders Olsson trivs med att vara rörlig. Hans förra jobb var att lossa lastbilar med truck. För ett tag sedan var han uthyrd till Saab för att sätta samman JAS-stridsflygplan och

före det byggde han bussar i Södertälje.

Det var från Saab han kom till Industrikompetens 1997, som första anställd. Thomas Nygren hade en lång karriär bakom sig som personalchef och planeringschef vid flygtillverkaren i Linköping och nu hade han något nytt på gång, ett bemanningsföretag som jämnar ut behovet av personal i industrier. Industrikompetens föddes som ett samarbete mellan östgötska företag i området kring industriorterna Linköping och Norrköping.

I dag har Anders Olsson närmare 140 kolleger, inte bara industriarbetare utan också ekonomer och ingenjörer.

Sin modell testade Nygren på lokala företagsledare. Utgångspunkten var att de traditionella konjunkturcyklerna på tio år försvunnit, istället hade en del företag högkonjunktur medan andra låg på botten i konjunkturdalen. Dessutom var framtiden osäkrare.

- Tidigare talade man om att den säkra orderstocken var ett halvt till fem år, i dag går den från två dagar till ett halvt år.

Nygren såg på flera kapacitetsproblem. Säsongstopparna är besvärliga, 40 procent av företagen i regionen är beroende av säsonger som räcker i en till två månader och behöver anpassa arbetsstyrkan därefter. Bemanningsföretagen har kommit in.

- Bara i den här regionen finns etthundra bemanningsföretag. Osäkra uppgångar är också svåra att hantera: ska ett företag börja

anställda på den första svaga signalen eller inte? Tillfälliga projekt är svåra för mindre företag: har man kapacitet att leverera eller är det bättre att tacka nej?

Arbetarelit

För den här typen av situationer erbjuder Industrikompetens personal, folk som Nygren inte tvekar att

Har visioner. Thomas Nygren är flitigt anlitad som expert både i Sverige, Danmark och i Bryssel.

kalla industriarbetarnas elit, välutbildade personer med mångsidig kompetens och social anpassningsförmåga. Industrikompetens övertar folk från företag som har ett behov av att minska sin personal, i ett så tidigt skede som möjligt. Sen slussas de vidare. I motsats till arbetsförmedlingen AMS där utgångspunkten är att hjälpa de arbetslösa utgår Industrikompetens från företagens behov, säger Nygren.

- De fackliga ombuden var skeptiska först, men är nu våra bästa marknadsförare.

Den stora utmaningen var när Industrikompetens tillsammans med

Manpower skulle ta hand om 850 personer som sades upp när Ericssons mobiltelefonfabrik i Linköping lades ned 1999. Av dessa går 25 i dag utan jobb. Detta innebar ett genombrott i offentligheten och

Thomas Nygren har inbjudits som expert och talare för olika sammanhang, även till EU-höghuset i Bryssel. Idag har Industrikompetens som modell också lanserats på andra orter i Sverige.

Bemanningsföretagen vill sköta personalavdelningar

Industrikompetens är ett exempel på hur företagen själva kan lansera marknadsbaserade lösningar för omställningsproblem. Det säger professor Henrik Bäckström som är forskare vid Arbetslivsinstitutet i Stockholm.

Text: Carl-Gustav Lindén, Stockholm

Omställningar är vardag i svenskt arbetsliv. Svensk industri har gjort sig av med 150 000 jobb sedan 1993, men många av arbetsplatserna finns kvar i form av "företagsnära tjänster", dvs. de har lagts ut på underleverantörer. Under samma period har visstidsanställningarna ökat med 60 procent och utgör nu 16 procent av alla anställningsavtal.

Fackets tystnad köpt

Jämfört med i de nordiska grannländerna är svenska facket relativt tyst när företagen säger upp folk.

- I Sverige är det lättast i hela EU att lägga ned verksamhet, säger Henrik Bäckström.

Han har forskat i vad det nya svenska omställningsskyddet innebär i praktiken. Två av fyra miljoner svenska arbetstagare täcks av omställningsavtal. Det största avtalet omfattar 900 000 LO-medlemmar och slöts hösten 2004. Utanför står anställda i kommuner och landsting, trots tre år av förhandlingar.

Mot en avgift på 0,3 procent av lönesumman får de anställda tillgång till en rad tjänster: förberedelser för att söka jobb ("coachning") och hitta en ny arbetsgivare ("matchning"). Den ekonomiska ersättningen är oftast 80 procent av lönen. Insatsen sköts av så kallade trygghetsråd, av vilka det finns ett tiotal.

När ett företag planerar att dra ned kallas trygghetsrådets representanter på plats och ger hjälp. Varje år får 50.000 anställda omställningsstöd.

Bäckström anser att svenska arbetsgivare har orsak att vara nöjda: priset för att köpa fackets tystnad är lågt. Den som protesterar mot en uppsägning eller annan omställning går nämligen miste om sitt skydd.

- Kritikerna säger att ingen protesterar längre vid nedskärningar, ingen höjde på ögonbrynen när Ericsson lade ned i Nynäshamn. Teliasonera vill bli av med tretusen personer och har reserverat fem miljarder kronor i budgeten.

En annan kritik går ut på att omställningsskyddet leder till att företagen förlorar sina mest attraktiva anställda först. Bäckström hänvisar till färska siffror som visar att över en miljon svenska vantrivs och känner sig inlåsta i sina jobb: var fjärde svensk skulle alltså gärna göra något annat. Därför anser han att omställningsskyddet borde få en ny ingrediens, hjälp med personlig karriärutveckling ("tankning") så att den som vill utvecklas eller byta jobb kan få utbildning.

Oundvikligt

Samtidigt påpekar Henrik Bäckström att strukturförändringar är oundvik-

liga och att det inte lönar sig att streta emot, det visar erfarenheterna från teko-krisen på 70-talet. Det finns branscher där det blir så mycket billigare att flytta tillverknigen till låglöneländer.

- I samma anda har omställningsavtalen kommit fram, arbetstagaren ska kunna ta sig vidare.

Den svenska omställningsmarknaden föddes 1993 när Arbetsmarknadsstyrelsen AMS förlorade sitt monopol på arbetsförmedling och i dag är bemanningsföretagen väldigt aktiva vid sidan av statliga myndigheter. Här ser Henrik Bäckström Industrikompetens och andra system - arbetsgivarringar - där företagen byter personal med varandra som en egen konstellation.

- Egentligen kan man säga att "sales-lease back", där man hyr tillbaka det man sålt, nu verkar vara en modell som går över på personalsidan.

Här kommer bemanningsföretagen att få en allt viktigare roll eftersom arbetsgivarna i dag snarare är intresserade av att bli av med personal än att anställa ny.

- Bemanningens strategier är att ta hand om personalavdelningarna helt och hållet, säger Henrik Bäckström.

Henrik Bäckström har med sin forskning om omställningar fått stor uppmärksamhet i Sverige.

På Arbetslivsinstitutets hemsida finns Henrik Bäckströms rapport "Omställningssystemets agenter och försäkringar på den svenska arbetsmarknaden" http://ebib.arbetslivsinstitutet.se/arb/2006/arb2006_04.pdf

Periferi i centrum - energiäventyret i nordområdena

När människor på nordkalotten ska berätta om det som händer i nordområdena vänder de gärna på kartan för att skapa ett nytt perspektiv. Det sjuder i nord och ännu är utvinningen av de stora gas- och oljetillgångarna bara i början. Först att utvinnas är gasfältet Snøhvit med mottagningsanläggningen Melkøya i Hammerfest, men Barents hav rymmer några av framtidens stora energikällor och Nordkalotten spås ett betydligt ekonomiskt uppsving. Redan har dock efterfrågan på arbetskraft skapat en het arbetsmarknad och framtidstron är stark i det som fram tills för fem år sedan var avfolkningsbygder med hög arbetslöshet.

Genom utbyggnaden av Melkøya, finns teknik att klara utvinning och få ekonomisk lönsamhet även i det av hårda vindar och kyla utsatta Barents hav. Nästa stora steg i utvinningen av gas i området är ryska Shtokmanfältet, norr om Murmansk. Samtidigt väger politiker utvinning mot utbållig miljö och hänsyn till traditionella näringar som fiske och turism. Det handlar också om en balansgång mellan ryska och norska intressen. Vem som ska ha tillgång till havets resurser är heller inte konfliktfritt.

Gränsdragningen i havet är omtvistad vilket hittills skapat kontroverser om fisket och kungskrabban. Därför arbetas intensivt med att bygga broar över gränserna mellan människor, företag och organisationer.

(Foto: John Hughes)

Grenseland - ved porten til en ny verden

Få steder opplever vi historien så tett innpå, og få steder blir fremtiden så optimistisk presentert som i Finnmark. Utbyggingen av Snøhvitfeltet utenfor Hammerfest har gitt folk i Norges nordligste fylke mersmak på olje- og gasseventyret. Ringvirkningene av utbyggingen er store, særlig i de vestre delene av fylket. I øst mot grensen til Russland er det drømmen om det som skal skje, som skaper håp og fremtidstro.

Tekst: Berit Kvam

Ved grensestasjonen på Storskog. (Foto Berit Kvam)

- Stemningen er euforisk, sier Rune Rafaelsen, lederen for det norske Barentssekretariatet i Kirkenes. - Sønn som i 1993, legger han til. Da ble Barents-samarbeidet opprettet etter et norsk initiativ om et regionalt samarbeid i nord mellom nordiske land, Russland og EU. Knappe to år tidligere var Sovjetunionen historie, grensene ble åpnet, nordmenn kunne ta buss til Murmansk og russere gjorde inntog i Kirkenes.

Det var en gang...Slik begynner det ofte i eventyret.

Slik begynner ofte fortellingen også i Finnmark. Det var en gang at grenser ikke var et hinder for samkvem mellom mennesker i nord. Gjennom århundrer ferdedes folk på kryss og tvers, til lands og til vanns og kjøpte og solgte sine varer. I historisk perspektiv er Sovjettiden, den kalde krigen og stengte grenser en episode.

Nå bygges relasjonene sakte men sikkert opp igjen. I dag står opprettelsen av vennskaps- og samarbeidsavtaler mellom kommunene i Øst-Finnmark og kommunene i Nordvest-

Russland høyt på agendaen. Det folk til folk-samarbeidet som siden begynnelsen av 90-tallet er utviklet i samarbeid med Barentssekretariatet, blir beskrevet som en suksesshistorie. Et folk til folk-samarbeid som stadig tar form og krysser både etniske og nasjonale grenser og som både har bilaterale, nordiske, europeiske og atlantiske dimensjoner.

Grenseoverskridende kultur

- Det er viktig for utviklingen av menneskeligheten at vi skaper møteplasser, sier Hilde Nethi.

I månedsskiftet juni-juli er hun som heltidsansatt administrator for "Pikene på broen", en av arrangørene av Connection Barents, et nordisk-russisk arrangement. "Pikene på broen" som startet opp i 1993, er siden blitt et aksjeselskap som jobber permanent med å skape kultur på tvers av grenser i regionen. En rekke nordiske kulturinstitusjoner står bak Connection Barents der kunstnere fra ulike deler av verden går sammen om å utforske og presentere visjoner av hverdagslivet i Barentsregionen. "Bli med på en kunstnerisk ekspedisjon gjennom grenseområdene i Norge, Finland, Sverige og Russland" står det

Fakta

Finnmark fylke ligger lengst nord og lengst øst i Norge.

I nord grenser Finnmark til Barentshavet, i øst til Murmansk fylke i Russland, i sør til Lapplands län i Finland og i vest til Troms fylke og Norskehavet.

I 2005 krysset 110 000 mennesker grensestasjonen Storskog i Øst-Finnmark.

Noen få mil fra grensestasjonen ligger Kirkenes, som er en del av Sør-Varanger kommune.

Finnmark er Norges største fylke i areal, men har det laveste folketallet. I hele fylket bor det rundt 73 000 mennesker og i Kirkenes by om lag 9000 mennesker.

I Murmansk fylke bor det rundt 880 000 mennesker og i Murmansk by i underkant av 400 000.

KIMEK i Kirkenes er hjemmehavn for mange russiske trålere. 7-800 russiske trålere anløp Kirkenes i fjor. Over 100 000 sjøfolk har de siste 10 åra mønstret av og på over Kirkenes havn.

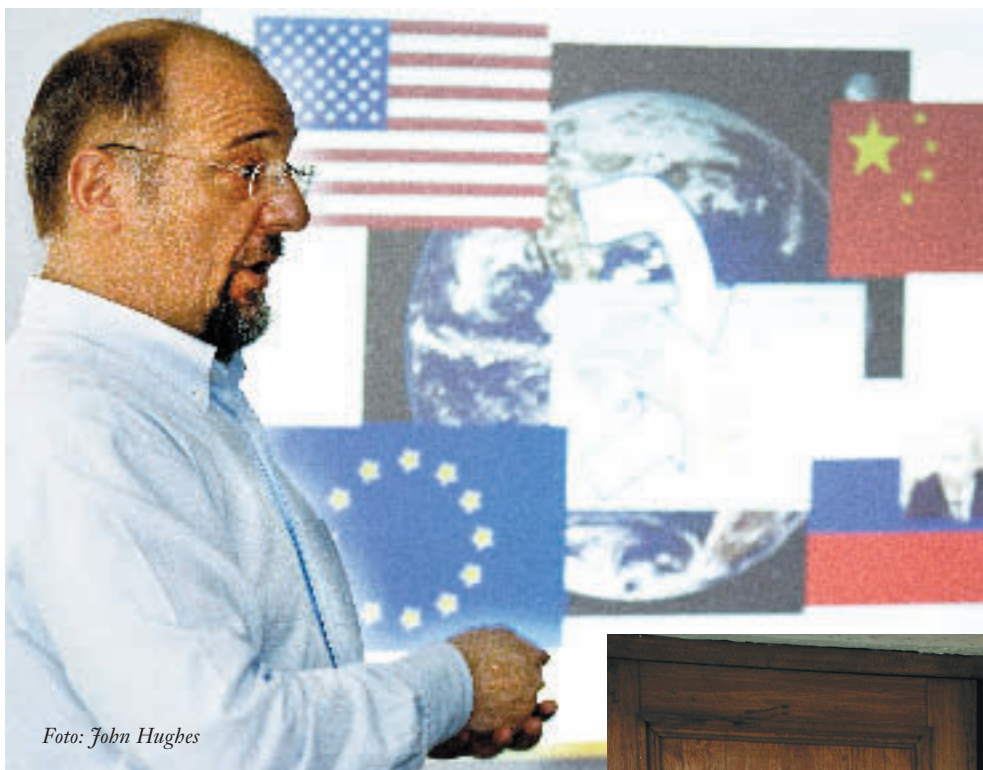

Foto: John Hughes

Rune Rafaelsen, lederen for det norske Barentssekretariat, som har vært aktiv medspiller i å bygge broer mellom mennesker på tvers av landegrenser.

i invitasjonen, som har vekket mer enn 250 kunstneres lyst til å bidra til det som skal bli et laboratorium for krysskulturelle kunstneriske uttrykk.

”Pikene på broen”, med et navn som både spiller på Munchs maleri med samme tittel og et kvinneperspektiv, har gjennomført en rekke grenseoverskridende kulturprosjekter, som har fanget oppmerksomhet både lokalt og internasjonalt. De er en av mange institusjoner som har fått støtte gjennom de 3 milliardene det norske utenriksdepartementet har bevilget gjennom Barentssekretariatet siden starten. Prosjektene, over 2000 i tallet, spenner over et bredt spekter der folk i alle aldre har deltatt, gjennom barnhageutveksling, ungdomsutveksling, sport og idrett, folkløse, kunst og kultur, i større næringslivs- og utviklingsprosjekter, kompetansehevende tiltak, lærer- og studentutveksling og demokratiopplæring.

- Hvis vi lar olje- og gassinteressene styre, kommer det til å gå galt, advarer Rune Rafaelsen.

- Det er folk til folk-samarbeidet som skaper de gode relasjonene mellom landene. Og det er nødvendig å ha et langsiktig perspektiv på kontakten mellom mennesker, industri og næringsliv.

Hilde Nebti er en av arrangørene bak den nordisk-russiske kulturbegivenheten Connection Barents i juni/juli 2006.

Foto: Berit Kvam

Handel og vandel

I Kirkenes by, som tar mål av seg til å være porten til vest, er kontakten med naboene i øst ikke til å ta feil av. Gateskiltene er skrevet både på norsk og russisk, og i butikker, på sykehuset, apoteket og biblioteket snakkes det russisk.

Men å vende kald krig til varmt vennskap tar tid. Møtet mellom kulturene har ikke bare vært problemfritt. På begynnelsen av 90-tallet ble russere ofte forbundet med billig vodka og prostitusjon. Det førte ofte til mobbing av både kvinner og barn. I dag er det annerledes, ifølge russiske kvinner selv.

- Russerne her er høyt kvalifiserte og godt integrerte i samfunnet, sier Nina Strimp, bibliotekar og ansvarlig for det russiskspråklige tilbudet ved biblioteket i Kirkenes, og en av mange russiske kvinner som har giftet seg med norske menn. Han traff hun på biblioteket der hun jobbet i Murmansk. Han var femti, hun var førti og begge var ugifte. Nå er det mer enn ti år siden.

- Han snakker fire språk flytende, sier hun stolt, og forteller om stor lykke og god kontakt med familiene på begge sider av grensen. Men det er

store forskjeller. Selv om det går bedre i Russland, øker forskjellene mellom folk der, og det er store forskjeller i levekår mellom Norge og Russland.

- Det er farlig, sier hun, folk skjønner ikke hvorfor noen skal ha så mye mer enn andre.

Nina Strimp har utdanning fra Russland som er blitt godt kjent i Norge, og har dessuten videreutdanning fra Høyskolen

i Oslo. Hun er også en av dem som har deltatt i prosjektet Norsk-russisk bibliotek- og informasjonstjeneste i grenseland, NORU, som blant annet har biblioteket i Murmansk som partner.

Ti prosent av låntakerne i Kirkenes er russere, hovedsakelig sjøfolkene fra de russiske trålerne som ligger i dokk eller ved kai i Kirkenes. Her har de gratis tilgang til Internett og kan lese russiske aviser. I tillegg til Sjømannsklubben, som også får støtte gjennom Barentssekretariatet, er biblioteket et populært møtested.

- Folk i Russland har et helt annet forhold til biblioteket enn nordmenn. Jeg har lagt merke til at sjømennene ofte er veldig beleste og låner alt fra klassikere til nyere seriøs litteratur. I tillegg er det video og språkkurs det går mye på. Det er mange som vil lære både norsk og engelsk, forteller hun, - og mange i Kirkenes ønsker å lære russisk.

Sjøfolk på vei hjem til Murmansk. I løpet av de siste 10 åra har over 100 000 sjøfolk mønstret av og på over Kirkens havn (Foto Gunbild Wallin)

Innseilingen til Kirkenes. Russiske fiskefartøy i havn. (Foto Berit Kvam)

Russiske kongekrabbefartøy i dokk ved KIMEK
(Foto: John Hughes)

Russiske redere står for 80 prosent av omsetningen ved KIMEK. I dokken ligger russiske fisketrålere på rekke og rad, 25-30 fartøyer, med mannskap om bord. I løpet av året kan 7-800 russiske trålere ha ligget i havn her. Noen ligger i dokk i flere måneder av gangen, med sjøfolk om bord som driver forefallent vedlikehold, uten penger til å gjøre byen uttrygg, og med ruslutter i gatene, Sjømannsklubben eller biblioteket som eneste fritidstilbud utenfor skipet. Men det er ikke noe bråk, forteller Greger Mannsverk.

- De er under oppsyn. Nordmenn og russere har forskjellig måte å løse problemer på. Russerne aksepterer at den sterkeste fatter beslutningene. En må vise beslutsomhet, slå i bordet og si at sånn skal det være, for det aksepteres, når det er vi som har makta, sier han.

Greger Mannsverk har store forventninger til det som kan komme til å skje i regionen. Bedriften har virksomhet i rus-

Gode forbindelser

Handelsforbindelsene mellom Norge og Russland er svakere enn mellom Russland og de andre nordiske landene. Men verftet i Kirkenes, som driver med reparasjon og bygging av fisketrålere, har gode forbindelser med russerne.

- Vi er hundre prosent avhengig av våre naboer i øst, forteller administrerende direktør ved KIMEK i Kirkenes, Greger Mannsverk.

- Det er finnene som har lært oss det vi kan om Russland og russere. Vi ville brukt mange år på å skaffe oss den kunnskapen selv, sier han og viser til de tidligere finske eierne av KIMEK.

Han er businessmann og synes ikke det er vanskeligere å

Kapteinen har kastet skjorta i det fine været. Her kan båten ligge til kai i flere måneder av gangen. (John Hughes)

gjøre forretning med russere enn med nordmenn.

- Vi har mindre tap på våre russiske enn våre norske kunder, og det som er viktig er å forstå deres kultur og arbeide sammen med dem, sier Gregers Mannsverk.

siske byer, og har allerede oppdrag for russisk petroleumsvirksomhet og posisjonerer seg for utviklingen i Barentshavet. Om det blir fra Norge eller Russland er ikke bestemt, kan skje flytter de hele virksomheten til Russland, forteller han.

*Barentshavet, gjemmer kanskje verdens største energirikdommer til havs.
(Foto: Berit Kvam)*

mene i Barentshavet handler

Sunne naboer

I dag bor det 500 russere i Kirkenes. De fleste av dem er kvinner som har stiftet familie her. Antallet grensepasseringer har økt fra 3 500 i 1990 til 110 000 i 2005 ved den norsk-russiske grensestasjonen på Storskog, og tallet på russiske turister i nord er stadig økende.

Men det er store forskjeller i levekår og helsetilstand både innad i Russland og mellom landene i nord, selv om økonomien i Murmanskregionen er i bedring. Med fattigdom følger ofte sykdom, og med økende kontakt øker også faren for spredning av smittsomme sykdommer. Siden slutten av 90-tallet har forebygging og bekjempelse av sykdommer som HIV/AIDS og tuberkulose vært høyt prioritert innenfor Barentssamarbeidet.

Ved årtusenskiftet ble det inngått et smittevernsamarbeid mellom elleve land i regi av Baltic Health. I 2001 fikk sykehuset i Kirkenes i oppdrag fra det norske helsedepartementet å inngå et samarbeid med et russisk sykehus om smittevern. Det resulterte i prosjektet "Sunne naboer", som er et sam-

arbeid mellom Tuberkulose-sykehuset i Murmansk og Kirkenes sykehus. Kirkenes Sykehus hadde da siden 1990 vært koordinator på norsk side for helsesamarbeidet mellom Finnmark fylkeskommune og Murmansk helseregion.

- Det er et praktisk samarbeid over grenser som både handler om akuttberedskap i nødsituasjoner, faglig samarbeid om pasienter og møter med russisk helsepersonell, forteller klinikk-sjef Anita Brekken.

- Når det gjelder tuberkulose er inntrykket at antallet som er smittet på russisk side, øker, og at det er et økende antall med multiresistent tuberkulose.

Mangel på medisiner og legehjelp, at mange ikke får de medisinerne de trenger, og heller ikke får den oppfølging de trenger for å ta medisin, tror hun er noe av årsaken.

- Smitte kjenner ingen grenser. Derfor er dette en stor utfordring både for dem det gjelder og for oss.

Men for klinikk-sjefen er smittevern bare én av utfordringene. Også sykehuset vil posisjonere seg, for rikdom-

ikke bare om svart gull.

I en nødsituasjon, hvis det skulle skje en ulykke, for eksempel i tilknytning til Shtokmanfeltet, ligger Kirkenes sykehus nærmest til

*Klinikk-sjef Anita Brekken håper på friske penger til Kirkenes Sykehus
(Foto: JohnHughes)*

å hjelpe.

- Da må akuttberedskapen styrkes. Regjeringen har sagt at helse er en viktig del av satsningen i nord. Vi får håpe det slår til, og at Kirkenes sykehus får del i satsningen, sier klinikk-sjef Anita Brekken.

Het arbetsmarknad i kallt klimat

Sedan 2001 har sammanlagt 15 000 personer av 60 olika nationaliteter arbetat på Melkøya vid nordnorska Hammerfest, för att förvandla en karg ö till en mottagningsanläggning för naturgas från norska Snøhvitfältet fjorton mil ut i havet. Det har förändrat Hammerfest och Nordnorge. Tompriserna stiger, arbetsmarknaden är het och nya näringar växer fram i hela regionen. Det ligger optimism i luften om än lite ojämnt fördelat mellan de olika orterna.

Text: Gunbild Walin. Foto: John Hughes

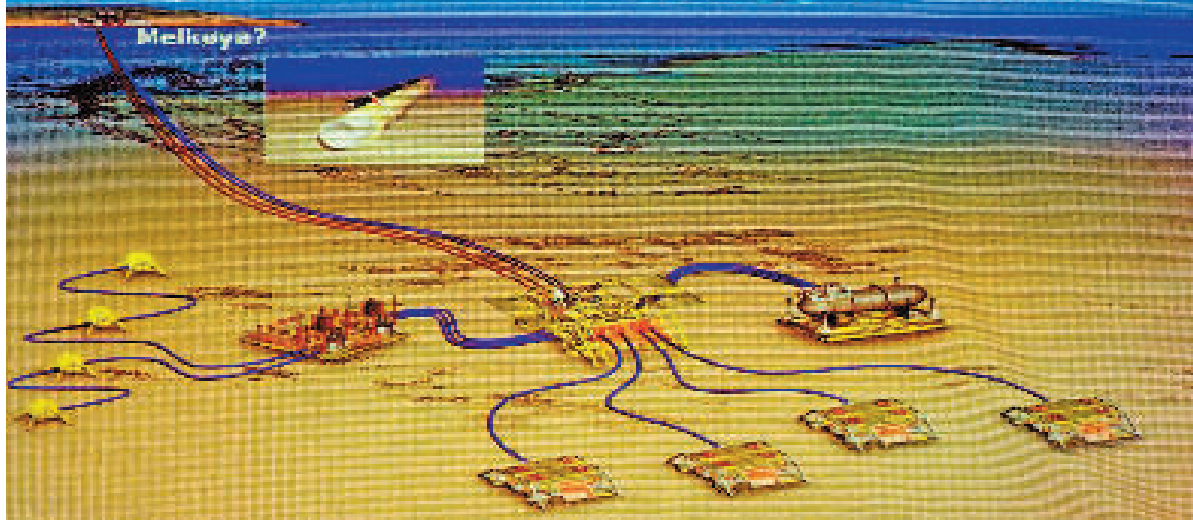

I tjugo år efter upptäckten vilade gasfyndigheterna på Snøhvitfältet dryga fjorton mil utanför Hammerfest. Det var för komplicerat och för dyrt att utvinna gasen i det klimat som råder i Barents hav. 2001 var det dags. Då hade tekniken utvecklats för att utvinna gasen helt under vattenytan och också för att kunna ta emot den och omvandla den så att den kan skeppas vidare. De höga priserna på gas och olja har också bidragit till att det blivit ekonomiskt lönsamt att börja utvinna Snøhvitfältet.

Den besökare som kommer sjövägen till Hammerfest, kan inte undgå att lägga märke till den stora anläggning som snart har nått sin slutliga form och som reser sig mot fonden av fjäll och hav. Det är Melkøya, den mottagningsanläggning, dit gasen ska forslas genom rör på havsbotten, för att sedan kylas ner och anta en flytande form. Därefter kommer gasen att transporteras på specialbyggda skepp, först till USA och så småningom till Europa.

Det pågår en febril aktivitet och redan på långt håll kan man se overallklädda män, som likt orange myror flitigt och målmedvetet rör sig över ön. 2 700 tillresta anläggningsarbetare jobbar här en vanlig dag och sedan anläggningen

Goliath: Sub-sea to shore or conventional development

Snøhvit är det första stora fältet som utvinns utan att ha en anläggning ovanför vattenytan. Gasen hämtas upp från källor som ligger på mellan 250 och 350 meters djup och fraktas genom rörledningar till land. Medan upp till 2000 personer tidigare kunde arbeta på en plattform ute till havs, är anläggningen under vattnet obemannad. Om fältet Goliath skall byggas ut med samma teknik är ännu inte bestämt. (Illustrasjon: Statoil)

började byggas har här jobbat 15 000 personer från 60 olika nationer. Framåt hösten ska alltsammans vara klart och den första gasen ska tas i land någon gång under början av 2007. Det är senare än beräknat och både tiden och budgeten har dragits över. 39 miljarder kronor skulle det ha kostat, men slutnotan är över 58 miljarder. Statoil, som ansvarar för anläggningen, lugnar dock de oroliga. Detta underskott kommer att kunna tjänas in relativt snabbt med dagens höga olje- och gaspriser.

Olika näringar måste leva i harmoni

En fiskebåt lägger ut från Hammerfest och stävar förbi Melkøya. Den traditionella näringen passerar den nya. Det är bland annat dessa intressen som ska förenas. Barents hav är en lekplats för torsken och livsviktig för torskbeståndet.

- Det är ett absolut måste att fisket och oljeindustrin kan gå hand i hand. Det här är ju också ett av de viktigaste områdena för fisk, säger Odd Mossbergvik som är projektdirektör för Snøhvitutbyggnaden.

Nordnorge är också ett av den norska regeringens strategiska satsningsområden. När den norske utrikesministern Jonas Gahr Støre nyligen besökte Stockholm talade han bland annat om ansvaret att förvalta havsområdena i nord.

”Vi kan inte tillåta att olje- och gasverksamheten förstör fisket. Utvinningen måste därför ske enligt världens strängaste miljökrav”, skrev Jonas Gahr Støre i Svenska Dagbladet den 24 april i år. Samtidigt betonade han betydelsen av att utvidga det nordiska samarbetet runt nordområdena. Han, liksom många i norr, vill utmana den traditionella kartbildningen, få oss att vända kartan och betrakta världen norrifrån. Då blir Norra Ishavet ett gemensamt hav som binder samman Nordamerika, Europa och Ryssland.

Att utvinna gas och olja i nordområdena är varken enkelt eller konfliktfritt. Snøhvitfältet är det första som byggs ut i

Fakta

Melkøya är en mottagningsanläggning för naturgas från norska Snøhvitfältet, som ligger fjorton mil utanför Hammerfest. Gasen utvinns helt under vattenytan och forslas in till LNG-anläggningen på Melkøya där den renas och sedan omvandlas till flytande vätska genom nedkylning. LNG står för "Liquid natural gas" och gasen kommer att transporteras i specialbyggda skepp. 15 000 personer från 60 nationer har arbetat under uppbyggnaden av anläggningen. De flesta har varit från norden. 180 personer kommer att arbeta på den färdiga anläggningen, som beräknas tas i bruk under 2007.

Shtokman är det ryska gasfält som står närmast inför utvinning i Barents hav. Det ligger norr om Murmansk. Många energibolag har velat vara med i utbyggnaden, bland annat Norsk Hydro och Statoil. Vilka som tillsammans med ryska Gazprom kommer att utvinna fältet är ännu inte klart.

Kumskrabban har blivit en exklusiv vara och fisket är hårt reglerat.
(Foto: Gunbilde Wallin)

norr, men fler står på tur. På norska sockeln finns fältet Goliat och på ryska sidan finns Shtokmanfältet, som är så rikt på gas att det sägs att det kan försörja hela Tyskland med naturgas i femtio år. Shtokmanfältet byggs ut av ryska Gazprom, som också är på väg att fördela koncessioner till förhoppningsfulla utländska oljebolag, varav Statoil och Norsk Hydro är några.

Närmare 3000 personer är i färd med att slutföra anläggningsarbetet på Melkøya. De flesta av de utländska arbetarna kommer från de andra nordiska länderna. (Foto: John Hughes)

Omtvistad gränslinje

Vad som komplicerar bilden, utöver att gamla näringar och miljöintresse ska samsas med energiäventyret, är att gränslinjen i havet mellan Norge och Ryssland är omtvistad. Det skapar kontroverser runt fisket och den värdefulla kungskrabban. Ett framtida bekymmer är också att en av de största gasfyndigheterna ligger just i den zonen.

Ju närmare man kommer desto större blir anläggningen på Melkøya. Cisterner, byggekranar, kylanläggning, kontor,

truckar som far hit och ett helt område med bostadsbaracker, bio, pub, Internetcafé och matsalar fyller den lilla ön som ännu för några få år sedan beboddes av en ensam dam och ett oräknat antal sjöfåglar. I dag finns 3000 rum och ungefär lika många anläggningsarbetare, som kommer hit och jobbar två veckor, tolv timmar om dagen. Därefter är de lediga i tre. Då

åker de flesta hem. Majoriteten av de utländska arbetare som jobbar här kommer från de nordiska länderna, eftersom det har varit önskvärt att de anställda behärskar ett nordiskt språk eller engelsk. Men undantag har gjorts och människor av många olika nationaliteter har jobbat här, dock i arbetslag där någon behärskar de önskvärda språken.

- Vi ger kontrakt till stora bolag och eftersom det här är en internationell verksamhet hämtar vi folk där de finns. Kravet på att kunna något

nordiskt språk har handlat om säkerhet, säger Sverre Kojedal, informationschef på Melkøya.

Prioriterat säkerhetsarbete

Han berättar att säkerhetsfrågorna har varit mycket uppmärksammade. Statoil har haft ett "kollegaprogram", som bland annat gått ut på att höja säkerheten genom att skapa en kultur där alla tänker på säkerhet men också törs påpeka brister som rör säkerheten, även den sist anställda.

- Det tekniska är en sak, men ännu viktigare är att ta in de mänskliga aspekterna. Alla på en anläggning måste förhålla sig till, och bry sig om, säkerheten. Alla har ansvar att säga ifrån när det är brister i säkerheten och det kräver mycket för att få människor att vilja ta det ansvaret, säger Sverre Kojedal.

Många är anställda på bolag som fungerar som underleverantörer till Statoil. Andra har rekryterats med hjälp av Aetat eller genom Statoils eget rekryteringssystem. Offentlig upphandling och ett revisionssystem med regelbundna stickprovskontroller ska avslöja avvikelser och förhindra social dumping.

- Hittills har vi haft tre eller fyra företag bland totalt 800 underleverantörer som har saknat avtalsenliga löner, säger Sverre Kojedal.

Tufft väder vintertid

Den dag Arbeidsliv i Norden besöker Melkøya, är havet spegelblankt och solen skiner. Grupper av orangeklädda män, ordentligt klädda i hjälmar, passar på att förlägga rökpausen utomhus. Flera säger sig trivas med den internationella blandningen av folk. Man ska dock inte förledas att tro att vädret alltid är på detta sätt. Under stormen Narva i vintras blåste det 50 sekundmeter och var

Förr handlade det om att övertala arbetstagarna att ta in folk, nu hjälper vi människor att få ny kunskap så att vi kan möta behovet av arbetskraft, säger Oddrun Opdahl. (Foto: Berit Kvam)

mellan 15 och 20 grader kallt. 2000 personer fick evakueras, bland annat till Hurtigruten som låg inblåst i Honningsvåg. Nu är dock det ett minne blott och en av dem som rör sig ute i det för dagen vackra vädret är elektriker Geir Arild, som arbetar för en av underleverantörerna och som kommer från närbelägna Kvalsund. Han har jobbat här sedan starten för fyra år sedan.

- Det kan vara tufft vintertid, men idag är det härligt. Här är en fin arbetsmiljö och det är nära till skämt. Anläggningen innebär stor skillnad för Hammerfest. Den skapar växt för hela trakten, säger han.

Hammerfest är med sina 9000 invånare den kommun som först av alla fått känna av vad den framtida oljeutvinningen kan innebära. Visserligen kommer den stora andelen av anläggningsarbetare snart att försvinna och kvar blir 180 personer som ska sköta den dagliga driften. Dessa har dock rekryterats med tanke att de ska vilja bo och leva i Hammerfest. Ytterligare 100 arbetstillfällen bedöms också

skapas i regionen. Nu klagar folk på att huspriserna gått upp, så att bara oljefolket har råd att köpa hus i den mån det överhuvudtaget finns hus att tillgå. Samtidigt rustas byn upp och nya affärer öppnas.

En ort i förvandling

- Det är helt enormt så mycket som har hänt, säger Oddrun Opdahl, som är avdelningschef för Aetat i Hammerfest.

Hon har arbetat där sedan 1989 och kan verkligen se den förändring som anläggningen på Melkøya har inneburit. Förr var det en del av jobbet att försöka övertala arbetsgivare att ta in folk. Idag handlar det om att få tag på människor att anställa. Arbetslösheten är på två procent, tidigare var den som mest på tio procent. Nu ingår det i arbetsuppgifterna att motivera människor från andra tätorter i Finnmark att pendla, att utbilda och uppgradera människors kompetens så att de passar till behoven. Och att vända blicken långt utanför länets gränser för att rekrytera arbetskraft. Oddrun Opdahl märker också att det blivit betydligt lättare för människor med någon form av arbetshandikapp att få anställning, bland annat på Melkøya.

- Alla hos oss får jobb, oavsett ålder och kön, säger hon.

I stort sett är hon positiv till utvecklingen.

- Jag tror det här bara är början. Jag vet inte om jag vill tro det, men det kommer inte att stoppa med det här, säger hon.

Så här kan energiäventyret i nordområdena se ut i 2030 - om knappt 25 år.

Rekordlav ledighet i Island

Arbeidsministeren vil ha flere utenlandske arbeidstakere til landet

Sju prosent av alle arbeidstakere i Island er utenlandske, men den islandske arbeidsministeren tror ikke det byr på noen særlige problemer

Jón Kristjánsson
Islands sosial-
minister

- Arbeidsledigheten i Island er lavere enn noen gang; 1,2 % i april. Det betyr at det er stor etterspørsel etter arbeidskraft, særlig innenfor tjenestesektoren: byggarbeidere, helse- og sosialarbeidere, og nå for tiden har vi stort behov for utdannet helsepersonal. Island trenger rett og slett arbeidskraft fra utlandet, sier sosial- og arbeidsminister Jón Kristjánsson.

Men sju prosent utenlandske arbeidstakere er likevel ikke så lite, om lag 6000 mennesker i et samfunn med 158000 mennesker i arbeidfør alder.

- Men av disse 6000 utenlandske arbeiderne, jobber 30 % på to arbeidsplasser, ved kraftverket ved Kárahnjúkar og aluminiumsfabrikken i Reyðarfjörður på Østlandet.

Når disse anleggene står ferdig etter neste år vil de aller fleste dra hjem igjen, og da vil antall utenlandske arbeidere gå betydelig ned, sier Jón Kristjánsson.

Han peker også på at det ikke er mange utlendinger som søker jobb i Island. Hittil har de aller fleste fått jobb før de kommer til landet.

- Dessuten har jeg fått informasjon som tyder på at situasjonen på arbeidsmarkedet har stabilisert seg, og den store flodbølgen som gikk over det islandske arbeidsmarked på grunn av de store verkene på Østlandet, vil ebbe ut etter neste år.

Selv har Jón Kristjánsson hus og hjem på Øst-Island og var i flere år både salgssjef i Samvirkelaget på Egilsstadir

og redaktør i Austurland, den østlandske partiavisa til Framsóknarflokkurinn, som er landets senter-/bondeparti. I noen år var han politisk redaktør i Tíminn (Tiden), partiets hovedorgan i Reykjavík, og har sittet på Alltinget siden 1984. Men opprinnelig kommer han fra Skagafjörður på Nordvestlandet, opplyser han på sin beskjedne måte når vi sitter på kontoret hans i Havnehuset med utsikt over gamle Reykjavík havn og fjellet med det gamle, irske navnet Esja, byens perle og stolthet, på nordsida av Kollafjorden.

Jón Kristjánsson synes også det er verdt å merke seg hvordan de utenlandske arbeidstakerne fordeler seg på ulike nasjonaliteter; nesten halvparten kommer fra Polen, og et stort flertall av nye søknader om arbeidstillatelse i 2005 kom fra polakker. Av totalt 2764 søknader var 2147 fra polakker, 299 fra latviere.

- Dette er først og fremst mennesker som kommer til Island for å arbeide, og de sender pengene hjem til familien, på samme måte som islendingene før i tida jobbet med fisk i fiskevær rundt omkring i landet i sesongen, eller „vær-tida“, som det kaltes, sier arbeidsministeren.

Tekst:
Torgimur Gestsson,
Reykjavík

Lov om vikarbyråer

Etter 1. mai kan alle borgere i de nye EU-landene fritt komme til Island og søke arbeid, de trenger ikke lenger skaffe seg arbeidstillatelse på forhånd slik som de hittil har måttet gjøre, og som alle borgere fra land utenfor EU fortsatt må gjøre.

Mange ble forbauset da ASI (det islandske LO) ga sitt samtykke til at de midlertidige overgangsordningene for arbeidsvandrere fra de nye medlemslandene fra 2004 ble opphevet. Den beslutningen kom helt uventet. Mange innen fagbevegelsen mener at verken arbeidsdirektoratet eller samfunnet i sin helhet er forberedt på å ta imot en stor flom utenlandsk arbeidskraft til vårt lille samfunn.

I fjor fortalte islandske medier gang på gang hårreisende historier om underbetalt arbeidskraft, innleiet av både islandske og utenlandske vikarbyråer, og noen stygge eksempler på svart arbeid både i og utenfor hovedstaden. Men ingen nye tilfeller er blitt avslørt på flere måneder, og man håper at situasjonen er blitt bedre.

Jón Kristjánsson tror heller ikke at sosial dumping vil bli noe problem, og peker på at vi har fått en ny lov om vikarbyråer, som forplikter blant annet arbeidsgiverne til å levere kontrakten til hver enkelt arbeider som blir ansatt i landet, til arbeidsdirektoratet. I tillegg skal en samarbeidsgruppe fra fagbevegelsen og arbeidsgiverunionen følge med utviklingen og levere en rapport om utenlandske arbeideres stilling på arbeidsmarkedet til sosialministeren i november. Han tror derfor ikke at vi vil oppleve en flom av utenlandske arbeidere, trass i at overgangsordningen er opphevet.

- Den nye loven gjør tvert imot situasjonen mer oversikt-

lig, og etter min mening har vi klart å få en sikker kontroll. Selvfølgelig kan vi ikke helt utelukke svart arbeid, verken her til lands eller andre steder i Norden. Men svart arbeid eksisterer nesten ikke her i landet, det ville vi fort legge merke til i vårt lille samfunn, sier Jón Kristjánsson.

Han peker også på det åpenbare faktum at det fortsatt er tungvint å komme seg til Island, og at man må regne med at de fleste vil i alle fall gjøre seg kjent med mulighetene for å få jobb før de legger ut på den lange og dyre reisen.

Mange i fagbevegelsen, som er i god kontakt med grasrota, tror bestemt at det tross alt finnes en del „sosial dumping“. Mange peker i den sammenhengen på lavtlønnede grupper i helsetjenesten som for noen uker siden truet med oppsigelse dersom lønnen ikke ble forhøyet. En stor andel av dem var utenlandske arbeidere.

- Jeg vil ikke legge for stor skyld på utenlandske arbeidere når det gjelder lønnskampen innenfor helsesektoren. Dette har sitt utgangspunkt først og fremst i debatten om lønnsforskjellen i det islandske samfunnet, ekspansjonen på arbeidsmarkedet og den store etterspørselen etter arbeidskraft, sier arbeidsministeren.

Flernasjonal kultur

Den andre siden av saken er at islendingene må øke og forbedre hjelp og støtte til utenlandske arbeidere og innflyttere, blant annet tolketjeneste og undervisning i islandsk. Der har vestfjordingene lengst erfaring, de var først ute med å opprette et flernasjonalt institutt. I Isafjord, Vestfjordenes hovedstad, og andre vestfjordske byer har det lenge vært forholdsvis flere utenlandske arbeidere enn andre steder i landet, folk som dro dit for ti,

femten år siden for å jobbe i fiskeriene. Mange av dem har slått seg ned i Vestfjordene, og i flere år har de holdt flernasjonale festivaler på Isafjord, fargerike og spennende etniske fester med dans, musikk og mat fra mange verdenshjørner. I Reykjavik finnes også en internasjonal stiftelse som arbeider for innflytternes vel.

- Et nytt innflytterråd forbereder nå sosialdepartementets innflytterpolitikk, som skal bli ferdig til høsten. Der skal vi prioritere tolketjeneste og undervisning i islandsk, siden vi har full forståelse for at språklige kunnskaper er en viktig forutsetning for at utlendinger kan være aktive borgere i Island, sier Jón Kristjánsson.

Til slutt, Jón Kristjánsson: Din forgjenger satte i gang en likestillingskamp innenfor det offentlige for å rette på den kjønnsdiskrimineringen som viser seg i at islandske kvinners inntekt er 65% av det som islandske menn tjener! Den fortsetter vel?

- Ja, jeg arvet dette prosjektet som Arni Magnússon satte i gang sist høst i anledning 30-årsjubileet for kvinnefredagen i 1975, og som i første omgang tar sikte på departementene. Det hersker forresten full likestilling i sosialdepartementet, og jeg har tenkt å fullføre prosjektet med sikte på å oppnå full likestilling i dem alle.

Det finnes en gjeldende likestillingsplan for perioden 2004-2008. Prosjektene den bygger på, tilstreber likestilling på alle felt i samfunnet, og har som målsetning at kvinner og menn skal kunne oppnå samme lønn og samme muligheter. Her i Island jobber vi for at alle grupper skal ha like muligheter, sier sosialminister Jón Kristjánsson.

FAKTA

Jón Kristjánsson har vært Islands sosialminister fra mars i år, men helse- og trygdminister fra 2001.

Han er født i Stórageri i Óslandshlí i Skagafjord 1942 men flyttet til Egilsstair på Øst-Island i 1963. Han var salgssjef og sosial konsulent i Samvirkelaget, redaktør i partiavisa Austurland fra 1974 og ansvarlig redaktør i Timinn, Reykjavik, 1993-1995. I 1984 ble han valgt inn i Alltinget. Han har hatt en rekke verv og oppdrag både nasjonalt og internasjonalt, har bl.a. sittet i Framsóknarpartiets sentralstyre fra 1985.

Modernisering av det nordiska samarbetet

Bästa överlevnadsstrategin: knyt det nordiska till EU-samarbetet

Text: Ann Zachrisson Nilsson og Stefan Hult Nilsson

Vi i Näringsdepartementet välkomnar den moderniseringsprocess som nu är i gång om det nordiska samarbetet inom ministerrådet för arbetsliv (MR-A).

Som två andra debattörer som framfört sina åsikter om strukturfrågorna och vad vi vill med samarbetet, anser vi att det är mycket viktigt att lyfta fram den politiska dimensionen. Det är nödvändigt att det vi sysslar med på tjänstemannaplanet har politisk bäring och är intressant för våra politiker. Vi instämmer i det som tidigare framförts av René Høyer Jørgensen, Nordiska ministerrådets sekretariat och Rune Solberg, Arbeids- och inkluderingsdepartementet i Norge om till exempel aktualitet och dynamik.

Sedan Finlands och Sveriges EU-inträde har det nordiska samarbetet ändrat karaktär.

I alla våra nordiska länder verkar fokus i ländernas internationella arbete fått en klar EU-dominans. I det mesta internationella samarbetet finns en EU-dimension och man märker i kontakter med kollegor att frågan om hur det aktuella ärendet förhåller sig i ett EU-perspektiv alltid aktualiseras. När det nordiska diskuteras ställs det oftast i relation till EU. Vi tycker det är positivt. Kollegor finner också större intresse av det nordiska om frågorna kommer in i ett större internationellt sammanhang. Om det nordiska samarbetet på politisk nivå ska överleva måste vi vidga vårt tankesätt och ha Europa och världen i övrigt med i bilden.

Vi vill här nämna två konkreta exempel där Sverige värdesatt och värdesätter möjligheterna att inom ramen för MR-A kunna diskutera EU-frågor som har stor politisk betydelse på hemmaplan. Det ena exemplet gäller EUs nya kemikalielag, Reach. Vi är medvetna om att Reach innebär många fördelar för arbetsmiljön i Europa. Men på en punkt är vi oroliga för att den nya lagen kan innebära försämringar för arbetsmiljön i bl.a. Sverige. Det framgår nämligen inte klart att vi även fortsättningsvis kan tillämpa mer strikta nationella krav som implementerar EUs minimidirektiv på arbetsmiljöområdet. Den här frågan kunde vi ta upp med våra nordiska kollegor i ett känsligt förhandlingsläge i EU, något som vi uppskattade mycket.

Det andra exemplet vi vill ta upp här gäller EUs arbetsmiljöstrategi, som tas fram för fem år i taget. Strategin signalerar och sätter ramarna för vilka arbetsmiljöfrågor som skall prioriteras inom EU under den närmaste tiden. Arbetet med att ta fram den strategi som skall gälla för åren 2007-2012 är nu i full gång och många länder är aktiva för att påverka dess innehåll. Sverige, till exempel, vill att betydelsen av ett nytt produktdirektiv om stegar och ställningar skall anges som en prioriterad fråga i den nya strategin. Denna för oss viktiga fråga ser vi fram emot att få diskutera inom den nordiska familjen innan vi presenterar den för den vidare kretsen inom EU-familjen.

Vi vill genom dessa exempel poängtera värdet och vikten av ett

Ann Zachrisson Nilsson
ämnesråd Näringsdepartementet

Stefan Hult Nilsson
departementsråd Näringsdepartementet

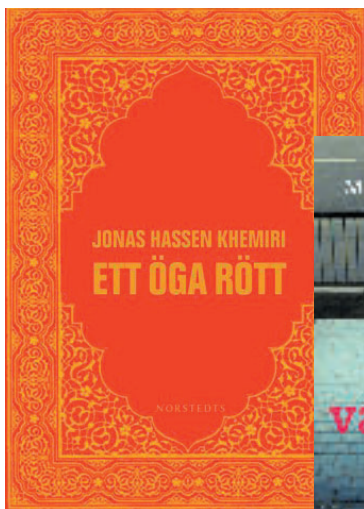
nära och väl fungerande nordiskt samarbete, även inom ramen för EU-samarbetet. Om vi är flera länder som kan stödja varandra blir vår röst förstärkt i EU. På så vis har vi bättre möjligheter att få genomslag för våra ståndpunkter och vi kan utöva ett verkligt inflytande över arbetsmiljön och arbetsrätten i Europa.

Les tidligere innlegg i debatten: René Høyer Jørgensen, Nordisk Ministerråds sekretariat i Arbeidsliv i Norden 3-2005. Rune Solberg, Arbeids- og inkluderingsdepartementet i Norge i Arbeidsliv i Norden 1-2006 <http://www.norden.org/arb/ain/sk/index.asp>

Svårt att jämföra integration

- men är det en slump att Sverige har flera nya berättare?

Kalla det vad fan du vill. Ett öga rött. Det är titlarna på två av de senaste årens mest framgångsrika svenska romaner utanför kriminalgenren. Författade av Marjaneh Bakhtiari och Jonas Hassen Khemiri. Båda böckerna om mötet mellan de långt ifrån invandrade och det svenska, skrivna i skeptisk förundran och med humor. Två av många exempel på hur författare med utomeuropeiska erfarenheter fördjupar bilden av dagens Sverige.

Kanske kunde man våga jämföra med arbetar- eller landsbygdsförfattarnas frammarsch i svensk och nordisk 1900-talslitteratur. De kom att betyda så ofantligt mycket för folkupplysning, social rörlighet och politisk kultur i våra samhällen. Med tiden kan Bakhtiari, Hassen Khemiri och deras gelikar också göra det. Men varför är det bara i svensk kultur vi anar något sådant?

Danmark som, med sin hårt skruvade invandringspolitik, är besatt av frågor om islam, islamister, integration och hot mot danskheten har visserligen en egyptiskfödd ståuppkomiker som Omar Marzouk. Norge har sin Shabana Rehman. Finland har så få utomeuropeiska invandrade att landet får sägas ligga 30 år efter övriga Norden. I alla de skandinaviska länderna finns rapartister; djs, pop- och rockgrupper med utomeuropeiska erfarenheter. Men bara Sverige börjar få en litterärt berättande generation. Och därtill duktiga filmregissörer som libanesen Josef Fares och iranier Reza Bagher. Så frågan kvarstår: varför Sverige men inte övriga Norden?

Det finns inget enkelt svar. Det är däremot lätt att utifrån en sådan här iakttagelse tro att integrationen hunnit längre i Sverige än i t ex Danmark. Eller att den högljudda tonen i dansk utlänningsdebatt i sig verkar exkluderande, avskräcker dem med annorlunda bakgrunder. Men någon statistik som belägger eller som rättvist jämför de nordiska länderna då det gäller invandrarna i kulturlivet finns inte. Man får nöja sig med intuitiva gissningar och känslor.

Över huvud taget är det, konstaterar jag som nordisk korrespondent, svårt att göra välunderbyggda jämförelser ifråga om integrationen. Schabloner om grannländerna, generaliseringar, fördomar, ges desto större utrymme. "Ländernas statistikredovisning och invandringspolitik skiljer sig så pass mycket åt", heter det t ex i svenska Integrationsverkets rapport om integrationen år 2005, när internationella jämförelser kommer på tal. Inte ens statistiken för så konkreta ting som sysselsättningsgrad bland invandrare, bostads-

segregation, läget i skolan och utbildningen är så användbar som den borde vara. Integrationsverket menar t ex att de utrikes födda i Sverige är sysselsatta i högre grad än i Danmark. Häromdagen talade jag med danska integrationsministeriet om detta. Där ville man hävda att påståendet är missvisande. De svenska siffrorna innehåller en stor mängd finska invandrare, de danska gör inte det, utan här särredovisas de ickeuropeiska osv. Jämförelsen skulle alltså vara irrelevant. Så där kan man hålla på. Område för område. Tyvärr.

Den europeiska samarbetsorganisationen OSCE:s kommissarie för minoritetsfrågor lägger snart fram en studie som jämför integrationen i Danmark och Sverige. Om den skingrar fördomar med fakta återstår att se. I väntan på den dagen rekommenderar jag alla att läsa böckerna ovan. De berör det stora som idag omvandlar våra nordiska samhällen och som, trots allt, inte alltid låter sig fångas i tabeller, statistik och attitydundersökningar. Än har litteraturen en stor uppgift.

Text:
Bengt Lindroth
Sveriges Radio
Nordenkorrespondent

DANMARK

Udsigt til et par år ekstra i job

Regeringen har fremlagt et omfattende udspil til velfærdsreformer. 42 ud af de i alt 82 forslag i udspillet drejer sig om beskæftigelsesområdet. Især om senere tilbagetrækning og om at hjælpe flere indvandrere i job.

Beskæftigelsesområdet er scenen for en meget stor del af regeringens udspil til velfærdsreformer. De fleste forslag handler om senere tilbagetrækning og om bedre integration på arbejdsmarkedet, der skal skaffe et større økonomisk råderum. Råderummet skal efter regeringens forslag især bruges til mere uddannelse og forskning og til at dække de stigende udgifter til ældreområdet i fremtiden.

Østaf-talen forlænget

Østaf-talen bliver forlænget efter 1. maj 2006. Det er forligspartierne bag aftalen blevet enige om. Danmark vil meddele EU-Kommissionen, at vi fortsat vil bruge en justeret version af den nationale overgangsordning for arbejdstagere fra de nye EU-lande.

Venstre, Konservative, Socialdemokraterne, De Radikale og SF er blevet enige om at forlænge Østaf-talen efter 1. maj.

Partierne er blevet enige om:

- At forlænge Østaf-talen. Danmark vil meddele EU-Kommissionen, at vi fortsat vil bruge den nationale over-

Forslag til at hæve tilbagetrækningsalderen

19 af forslagene i velfærdsudspillet drejer sig om at få danskerne til at trække sig senere tilbage fra arbejdsmarkedet. Blandt forslagene er:

- At rykke efterlønsalderen fra 60 til 63 år - med ét år i 2017, 2019 og 2021.
- At hæve folkepensionsalderen fra 65 til 67 år - med ét år i 2023 og 2025
- Efter 2025 at lade både efterløns- og folkepensionsalderen stige i takt med levealderen med en måned om året.

Alene de tre forslag vil øge beskæftigelsen med 105.000 personer i 2040 og forøge det økonomiske råderum med 20 milliarder kroner om året.

gangsordning for at sikre, at arbejdstagere fra de nye EU-lande ansættes på overenskomstmæssige eller på anden måde sædvanlige villkår.

- At justere overgangsordningen. Der skal være enklere og hurtigere procedurer for at ansætte østeuropæisk arbejdskraft. Mulighederne for at udfase overgangsordningen skal løbende vurderes frem til 1. maj 2009. Det vil ske i samarbejde med arbejdsmarkedets parter.
- At iværksætte tiltag, som kan forbedre mulighederne for at rekruttere udenlandsk arbejdskraft, forebygge illegalt arbejde og håndtere udfordringer for det danske arbejdsmarked,

Forslag til bedre integration på arbejdsmarkedet

I tråd med anbefalingerne fra Velfærds-kommissionen lægger regeringen med sine forslag også op til at forbedre integrationen. Det skal ske ved at hjælpe den enkelte indvandrer i job og ved at motivere virksomhederne til at åbne dørene for dem.

Læs mere

Du kan læse pjecen, som præsenterer hele udspillet, på Statsministeriets hjemmeside (<http://www.stm.dk/publikationer/velfaerds-reform/index.htm>)

når det gælder arbejdstageres og tjenesteydelsers frie bevægelighed.

- Nu bliver det nemmere at få arbejdskraft fra de nye EU-lande for over 50.000 virksomheder, som har indgået en overenskomst. Den nye aftale er et vigtigt bidrag til at få bugt med de flaskehalsproblemer, som mange virksomheder døjer med. Samtidig øger vi kontrollen, så det bliver sværere at arbejde illegalt i Danmark. For mig er det helt afgørende, at vi har et arbejdsmarked med ordnede forhold og stabilitet. Det bidrager aftalen og det brede politiske flertal bag aftalen til, siger Claus Hjort Frederiksen.

Hjælp til sindslidende og andre udsatte grupper

14 nye initiativer skal hjælpe sindslidende og andre udsatte grupper tættere på arbejdsmarkedet. Regeringen præsenterede den 3. marts 2006 en omfattende pakke med titlen "Nye veje til arbejde - hjælp til sindslidende og andre udsatte grupper".

Socialministeren og beskæftigelsesminister Claus Hjort Frederiksen har sammen sat øget fokus på sindslidende og andre udsatte grupper. 14 målrettede initiativer skal hjælpe sindslidende og andre udsatte grupper ind på arbejdsmarkedet eller i uddannelse. Det er grupper, som

har brug for en særlig hjælp til at finde den vej, der kan bringe dem tættere på arbejdsmarkedet.

Målet med indsatsen er:

- at styrke den enkeltes personlige, faglige og sociale kompetencer, så sindslidende og andre udsatte grupper kan klare sig på arbejdsmarkedet eller i uddannelsessystemet.
- At sikre den nødvendige hjælp og opbakning på arbejdspladsen, så sindslidende og andre udsatte grupper får en chance og kan fastholdes på arbejdspladsen.

- At forbedre og målrette den offentlige indsats, så flere sindslidende og andre udsatte grupper får lige netop det tilbud og den hjælp, som kan få dem tættere på arbejdsmarkedet eller i uddannelse.

Du kan downloade pjecen "Nye veje til arbejde - hjælp til sindslidende og andre udsatte grupper" på http://www.bm.dk/pressemeddelelser/1060303_pjece.pdf.

De arbetslösa har en relativt bra arbetsförmåga

Arbetsförmågan hos arbetslösa är sämre än hos löntagare, men dock bättre än man väntat sig. 60 % av de arbetslösa har en utmärkt eller bra arbetsförmåga. För löntagare är motsvarande procentsiffra 91. Genom aktiva arbetskraftspolitiska åtgärder går det att upprätthålla och förbättra arbetsförmågan för arbetslösa och på så sätt förebygga utslagning av dem från arbetsmarknaden, framgår det av undersökningen "Työttömiön työkyky 2005 -vertailu palkansaajiin" som gjorts för arbetsministeriet av Pasi Holm, Jukka Jalava och Pekka Ylöstalo.

Av samtliga arbetslösa har under en femtedel, högst 50 000 arbetslösa, en svag arbetsförmåga. Upprepat arbetslösa

och långtidsarbetslösa har en sämre arbetsförmåga än övriga arbetslösa. Av personer som varit oavbrutet arbetslösa i över ett år har knappt hälften en utmärkt eller bra arbetsförmåga. Det ser inte ut att finnas ett så stort samband mellan arbetslöshetens längd och en svag arbetsförmåga att det utgående från den svaga arbetsförmågan vore möjligt att klassificera en stor del av de långtidsarbetslösa till arbetslöshetens hårda kärna, konstateras det i undersökningen.

Av personer som deltagit i aktiva arbetskraftspolitiska åtgärder och som saknat fast anställning i över två år, har ca 60 % en utmärkt eller bra arbetsförmåga.

Av personer som stannat utanför de aktiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder har knappt 50 % en utmärkt eller bra arbetsförmåga.

Arbetsförmågan för arbetslösa kvinnor försvagas med åldern tydligare än för män. Ungefär en femtedel av unga arbetslösa löper risk för utslagning från arbetsmarknaden om man utgår från andelen av personer med en relativt bra eller svag arbetsförmåga. Risken för utslagning för unga arbetslösa män förefaller vara närmast tredubbel jämfört med arbetslösa kvinnor i motsvarande ålder.

Hushållsavdraget skapar nya arbetsplatser

Sysselsättning med stöd av skatteavdrag ökar mängden av lagligt utfört arbete och förbättrar kvinnornas ställning på arbetsmarknaden.

Användningen av avdraget har hela tiden ökat och dess effekt motsvarade under år 2004 ca 12100 arbetsplatser. Avdraget har skapat en ny typ av efterfrågan för hundratals miljoner euro i hemvårdstjänsterna och i städtjänstbranschen lett till en helt ny servicemarknad.

Av hushåll som använde sig av hushållsavdraget köpte 73 procent renoverings- och 25 procent städtjänster. Vårdtjänster eller barnavård köptes av endast fyra procent och gårds- och trädgårdsarbets-tjänster av cirka tre procent av de hushåll som använt sig av avdraget. Från och med år 2005 har det varit möjligt att köpa tjänster åt egna föräldrar samt far-, resp. morföräldrar. Denna möjlighet utnyttjades av två procent av alla hushåll som använt sig av avdraget.

LTT-Tutkimus Oy vid Helsingfors handelshögskola utförde undersökningen, Kotitalousvähennys som beställts av arbetsministeriet. I undersökningen utreddes hushållsavdragets inverkan på hemvårdstjänsternas marknadsutveckling och på sysselsättningen. Utöver den gjordes en bedömning om hur kostnadseffektivt arbetsplatser skapas av systemet.

Rekordantal lediga arbetsplatser vid arbetsförmedlingen i Finland

Under år 2005 fanns det vid arbetskraftsbyråerna totalt 414 000 lediga arbetsplatser, dvs. 69 200 fler än under det föregående året, framgår det av sysselsättningsberättelsen för år 2005, som tillställts riksdagen. Av de lediga anställningarna på minst ett år var 42 % fasta anställningar, medan 58 % var visstidsanställningar på under ett år. Av de lediga arbetsplatserna tillsattes 91 %.

Arbetsplatserna tillsattes genomsnittligt inom 19 dygn. Månatligen anmälades i genomsnitt 32 900 nya lediga arbets-

platser till arbetskraftsbyråerna.

I början av år 2006 trädde revideringen för att aktivera arbetsmarknadsstödet i kraft. Den består av tre riktlinjer som stöder varandra: 1) en ändrad finansiering av arbetsmarknadsstödet och utkomstskyddet mellan staten och kommunerna, 2) en ny aktiv period och samhällsgaranti för långtidsarbetslösa och 3) ett ökat krav på motprestation i samband med arbetsmarknadsstödet. Tilläggsfinansieringen som förorsakas

kommunerna kompenseras helt med statliga medel. Även åtgärderna för att verkställa utbildnings- och samhällsgarantin för unga har påbörjats. Genom utbildningsgarantin främjar man de ungas övergång från grundutbildning till fortsatta studier. Målet med samhällsgarantin är att erbjuda de unga ett aktivt alternativ senast efter tre månaders arbetslöshet.

Ungdomsarbetslösheten minskade under år 2005 i alla regionerna i Finland.

Anvisning om narkotikatestning i arbetslivet

Den nya lagen om integritetsskydd i arbetslivet som trädde i kraft år 2004 innehåller bl.a. bestämmelser om narkotikatestning och arbetsgivarens rätt att i vissa situationer behandla uppgifter om arbetssökandes och arbetstagares narkotikabruk. I samband med lagreformen fogades till lagen om företagshälsovård

bestämmelser om arbetsgivarens skyldighet att tillsammans med personalen utarbeta ett skriftligt antidrogprogram. Lagen om företagshälsovård innehåller också bestämmelser om narkotikatestning.

Med stöd av lagen om företagshälsovård har statsrådet gett en förordning om

utförande av narkotikatester. Syftet med förordningen är att säkerställa att narkotikatestning på arbetsplatser sker i enlighet med god företagshälsovårdspraxis samt med beaktande av personlig integritet, skydd för privatliv och övriga grundläggande rättigheter för den som testas.

ISLAND

Overgangsordninger

Adgangsbegrænsningerne over for fri bevægelighed for lønmodtagere fra de nye medlemslande i EU blev ophævet med en lov vedtaget i april i år. Efter samråd med arbejdsmarkedets parter og under hensyntagen til forholdene på det islandske arbejdsmarked har statsborgere i ovennævnte lande tilladelse til at komme til Island for at søge arbejde og til at lade sig ansætte uden nogen særlig arbejdstilladelse.

Det forudsættes at arbejdsgiverne ved ansættelse af statsborgere fra de nye medlemslande i EU indgiver en anmeldelse til Vinnumálastofnun, Arbejdsdirektoratet, med angivelse af arbejdsgiverens navn, firmanummer og adresse samt navnet på udlændingen, hans

personnummer og bopæl i Island. Anmeldelsen skal være vedlagt en ansættelseskontrakt ifølge hvilken udlændingen er sikret løn og andre ansættelsesvilkår i overensstemmelse med love og overenskomster. Anmeldelsen skal være direktoratet i hænde senest 10 dage efter ansættelsen. Vinnumálastofnun skal føre en fortegnelse over de udlændinge der kommer fra ovenstående lande for at arbejde i Island. Denne registrering erstatter eller hindrer ikke at disse statsborgere skal ansøge om EØS opholdstilladelse ifølge lov om udlændinge. Formålet med denne anmeldelsespligt for arbejdsgiverne er at have en oversigt over hvem der kommer til landet, bl.a. for at sørge for at de

nyder godt af de rettigheder der gælder på det islandske arbejdsmarked og at gældende overenskomster overholdes.

Det er vigtigt at tilkomsten af udenlandske virksomheder og udenlandsk arbejdskraft ikke forstyrrer det system der har været på arbejdsmarkedet i Island. Derfor lægger man vægt på at vedligeholde den etablerede skik at arbejdsmarkedets parter følger med i om overenskomsterne overholdes.

Desuden regner man med at Vinnumálastofnun får hjemmel til at pålægge arbejdsgivere dagbøder hvis de undlader at anmelde ansættelsen af statsborgere fra disse lande.

Arbejdsgruppe om udlændinges forhold på det islandske arbejdsmarked

Der er nedsat en arbejdsgruppe med repræsentanter for myndighederne og

arbejdsmarkedets parter organisationer til at gennemgå udlændinges forhold på

det islandske arbejdsmarked.

Ydelser til forældre til børn med langvarige sygdomme eller alvorlige handicap

På den nuværende samling af Altinget er der vedtaget en lov om ydelser til forældre til børn med langvarige sygdomme eller alvorlige handicap. Det drejer sig om en arbejdsmarkedsrelateret løsning. Målsætningen med loven er at sikre forældrene en midlertidig økonomisk støtte mens de ikke kan passe deres arbejde eller studier på grund af de akutte omstændigheder der opstår når det bliver klart at deres børn har alvorlige og langvarige sygdomme eller et alvorligt handicap.

Et af barnets forældre der ophører med lønarbejde når det bliver klart at dets barn har en alvorlig og langvarig sygdom eller et alvorligt handicap, kan sammen med det andet af barnets forældre efter den administrerende instans' skøn have ret til ydelser i op til tre måneder. Betingelsen er blandt andet at vedkommende af forældrene uafbrudt har været på det islandske arbejdsmarked i seks måneder inden barnet blev diagnosticeret med en alvorlig og langvarig sygdom eller et alvorligt handicap ifølge attest fra en specialist på den specialise-

rede diagnose- og behandlingsinstitution der betjener barnet, at vedkommende af forældrene ophører med at arbejde for at pleje barnet mens ydelsen betales, at barnet har særligt behov for pleje af et af sine forældre, fx på grund af indlæggelse på hospital og/eller behandling i hjemmet, for så vidt det ikke er muligt at yde anden form for ophold fra det offentlige, og at vedkommende af forældrene og barnet har fast bopæl i Island i den periode hvor ydelsen betales.

Der er en lang og veletableret tradition på det islandske arbejdsmarked for at der i overenskomsterne mellem arbejdsmarkedets parter indgår aftaler om forældres ret til fravær fra arbejde på grund af deres børns sygdom. Ifølge de nugældende overenskomster har forældre der er lønmodtagere på arbejdsmarkedet, ret til fravær i 7-10 dage hvert år på grund af sygdom hos deres børn. Antallet af dage varierer i overenskomsterne, og i de fleste af dem skal barnet være under 13, og det skal være umuligt at anvende andre former

for pleje. I de seneste år sker det i voksende grad at fagforeningernes sygefonde yder bistand til deres medlemmer ved langvarige sygdomme hos deres børn. Det står dog klart at store syge- og støttefonde er bedre i stand til at yde udvidede rettigheder til medlemmerne under sådanne omstændigheder end fondene i mindre foreninger. Man lægger vægt på fleksibilitet således at forældre kan have ret til forholdsvis ydelser ved siden af en nedsættelse af arbejdsandelen hvis de har mulighed for at gå på deltid. Dette er i overensstemmelse med den målsætning at bidrage til at forældrene ser en fordel i at så vidt muligt at holde kontakt til arbejdsmarkedet trods alvorlige og langvarige sygdomme eller alvorlige handicap hos deres børn. Dette kan også gælde når forældre vender tilbage til arbejdsmarkedet på reduceret tid i forhold til tidligere efter midlertidigt at være ophørt med at arbejde på grund af barnets sygdom eller handicap, og ikke har udnyttet deres ret til ydelser fuldt ud.

Ligestillingsindekset

Forskningsinstituttet for arbejdsret og ligestillingsforhold leder projektet i samarbejde med Handelsministeriet, Islands Arbejdsgiverforbund, Foreningen af

Kvinder i Erhvervslivet, Ligestillingsrådet og Ligestillingskontoret. Projektet bygger på en rapport udarbejdet af Handelsministeriet om øgede muligheder for

kvinder som ledere i erhvervslivet. Der stilles store forventninger til at dette arbejdet fører til en øget andel af kvinder i ledelse.

NORGE

Arbeidskraft fra de nye EU-land og tiltak mot sosial dumping

Regjeringen har vedtatt å videreføre overgangsreglene for individuell arbeidsinnvandring fra de nye EØS-landene i inntil tre år. Antall personer med gyldig arbeidstillatelser har økt fra om lag 17 000 ved inngangen til 2004 til om lag 31 000 ved inngangen til 2006. Om lag 70 prosent av denne økningen skyldes arbeidsinnvandring fra de nye EØS-landene.

Arbeidskraft fra de nye EØS-landene har bidratt til å dekke opp deler av et økende behov for arbeidskraft, blant annet innen bygg og anlegg. Dette har redusert flaskehalsproblemer i arbeidsmarkedet og fremmet den økonomiske veksten. Samtidig har utvidelsen av EØS-området medført visse utfordringer for Norge i forhold til sosial dumping.

Arbeidstilsynet har avdekket mange eksempler på brudd både på helse-, miljø- og sikkerhetsregler, som for eksempel reglene om arbeidstid og krav til bostandard. Det er også i flere tilfeller blitt betalt lavere lønn til arbeidskraft fra de nye EØS-land enn forutsatt i arbeidstillatelsen eller allmenngjort tariffavtale.

Regjeringen har derfor lagt frem en handlingsplan mot sosial dumping. Handlingsplanen inneholder en rekke tiltak som skal bidra til å sikre arbeidsvilkårene for arbeidstakere blant annet fra de nye EØS-land. Dette omfatter både økte ressurser til tilsyn og styrkede sanksjonsmidler til Arbeidstilsynet og Petroleumstilsynet, samt bedret samarbeid mellom de involverte myndigheter. ILO-konvensjon nr. 94 med krav til

norske lønns- og arbeidsvilkår gjennomføres i 2007 også for kommuner og fylkeskommuner. Useriøsitet ved kontraktørvirksomhet og etablering av enkeltmannsforetak skal motvirkes, og det skal innføres et utvidet ansvar for byggherren for å sikre at underleverandører overholder lønns- og arbeidsvilkår. Regjeringen vil også videreføre og videreutvikle samarbeidet med arbeidslivets parter på alle nivå, blant annet i forhold til et bedret statistikk- og analysegrunnlag.

Overgangsreglene for arbeidskraft for de nye EØS-land kan tas opp til ny vurdering i løpet av den kommende treårsperioden.

Nye milepæler for ny arbeids- og velferdsforvaltning (NAV)

To viktige milepæler i arbeidet med å etablere ny arbeids- og velferdsforvaltning er nå på plass. Regjeringen har lagt frem forslag til ny lov om arbeids- og velferdsforvaltningen og Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Kommunenes Sentralforbund (KS) har undertegnet en rammeavtale om etablering av ny arbeids- og velferdsforvaltning. Loven og rammeavtalen er begge viktige bærebjelker for samarbeidet og etableringen av felles lokale kontorer mellom staten og den enkelte kommune.

Loven legger grunnlag for at den nye statlige Arbeids- og velferdsetaten opprettes fra 1. juli 2006 samtidig som Aetat og trygdeetaten legges ned. Loven legger videre grunnlaget for etablering av NAV- kontorer i alle kommunene. Rammeavtalen mellom Arbeids- og inkluderingsdepartementet og KS markerer at NAV er en samarbeidsreform mellom stat og kommune. Rammeavtalen skal blant annet legge til rette for forpliktende lokale samarbeidsavtaler som skal inngås mellom den

enkelte kommune og Arbeids- og velferdsetaten.

De første lokale kontorene, ett i hvert fylke, vil bli etablert i oktober i år. Fra 2007 vil etableringen starte for fullt, og kontorer i alle kommuner skal være på plass innen utgangen av 2009. De nye NAV- kontorene kan ta i bruk både statlige og kommunale virkemidler for å hjelpe brukerne med å beholde jobben, eller komme i jobb.

Lønnsoppgjørene i privat sektor i 2006

I Norge inngås det vanligvis toårige hovedtariffavtaler med adgang til forhandlinger om lønsspørsmål etter ett år. For de fleste grupper løp tariffavtalene ut i vår, slik at årets lønnsoppgjør igjen var et hovedoppgjør. I privat sektor ble oppgjørene gjennomført ved forbundsvisse forhandlinger. I hovedoppgjørene i staten og kommunene er det alltid sentrale forhandlinger, mens det for virksomheter med offentlig tilknytning forhandles først sentralt og deretter mellom de enkelte virksomheter og lokale arbeidstakerorganisasjoner.

For å sikre at den samlede lønnsutviklingen i økonomien blir tilpasset hensynet til konkurranseutsatt sektor, er det et sentralt element i den norske lønnsforhandlingsmodellen at konkurranseutsatt sektor slutter lønnsavtaler først, og at

lønnsveksten i de skjermede delene av økonomien tilpasses dette (kalt "frontfagmodellen"). Dette har vært mønsteret ved de fleste lønnsoppgjørene i Norge de siste 30 årene, og slik var det også i år.

Foruten lønnstilleggene var videreføring av ordningen med avtalefestet pensjon (AFP) for arbeidstakere over 62 år, innføring av obligatorisk tjenstepensjon og sosial dumping sentrale spørsmål ved årets forhandlinger. Det ble brudd i forhandlingene 15. mars og oppgjøret gikk til meklung. Den 1. april satte Riksmeklingsmannen fram et forslag til løsning som ble vedtatt.

En del av løsningen var at Regjeringen vil fremme forslag om videreføring av de særskilte skattefordelene i AFP-ordning-

en til 1. januar 2010, samt å videreføre dagens regler for opptjening av pensjonsrettigheter i samme periode. Regjeringen forutsatte samtidig at det ble gjennomført et moderat lønnsoppgjør, med en lønnsvekst mer på linje med våre handelspartnere, slik at arbeidsplassene kunne trygges. For de som ikke tidligere har hatt tjenstepensjon vil dette bli etablert i løpet av 2006. Regjeringen har også kommet med en handlingsplan mot sosial dumping. Av lønnsutvikling ble det gitt et lønnstillegg på kr 1 per time i områder som har lokal forhandlingsrett og kr 1,50 i områder uten slik forhandlingsrett. Oppgjøret er anslått til å gi en lønnsvekst på 3,2 til 3,3 prosent fra 2005 til 2006.

SVERIGE

Stärkt rätt för visstidsanställda och föräldralediga

Det är inte värdigt ett modernt arbetsliv att nästan hälften av kvinnorna under 25 år är visstidsanställda. Det är oacceptabelt att föräldralediga missgynnas i arbetslivet. Därför stärker regeringen anställningsskyddet för båda dessa grupper. Det sade arbetslivsminister Hans Karlsson i riksdagsdebatten om regeringens förslag om nya regler för visstidsanställning och förstärkt skydd för föräldralediga.

- Det finns ett stort problem på dagens arbetsmarknad där kvinnor, särskilt unga kvinnor, tvingas hålla tillgodo med otrygga anställningar. Så kan vi inte ha det. Vår reform innebär att visstidsanställningar hos samma arbetsgivare får pågå i max 14 månader under en

femårsperiod. Därefter övergår anställningen i tillsvidareanställning. Vi vill komma åt att olika visstider staplas på varandra år ut och år in, sade arbetslivsminister Hans Karlsson.

- Vi tar bort sju anställningsformer och arbetsgivaren får ett enklare regelverk att använda. I de verksamheter och branscher som har behov av längre visstidsanställningar får fack och arbetsgivare förhandla om sådana uppgörelser i kollektivavtal. Det ger möjlighet att branschpassa efter verksamhetens särskilda behov, sade arbetslivsminister Hans Karlsson.

- Det förekommer att föräldralediga missgynnas i arbetslivet. En provanställning avbryts, löneutveckling och

utveckling i jobbet uteblir på grund av föräldraledighet. Många fackförbund har pekat på att föräldrapenningen används som uppsägningslön när föräldralediga sägs upp. Vi inför nu ett kraftfullt missgynnandeförbud, som innebär att om föräldralediga sägs upp börjar uppsägningstiden löpa först när han eller hon är tillbaka på jobbet. Dessutom blir det en omvänd bevisbörda - arbetsgivaren måste visa att den föräldralediga inte har missgynnats på grund av föräldraledighet, sade arbetslivsminister Hans Karlsson i riksdagen.

De nya reglerna gällande förstärkt rätt för föräldralediga träder i kraft den 1 juli 2006. Övriga ändringar gäller från den 1 juli 2007.

Regeringen tillsätter utredning om integriteten i arbetslivet

Arbetslivsminister Hans Karlsson har utsett ordföranden i Arbetsdomstolen, Cathrine Lilja Hansson, till särskild utredare angående personlig integritet i arbetslivet.

Bakgrunden till utredningen är att riskerna för intrång i den personliga integriteten har ökat bland annat i och med den snabba teknikutvecklingen, men tydliga regler för vad som är tillåtet saknas. Regeringens uppdrag är att analysera dessa frågor ur ett vidare perspektiv. Utredningen ska bland annat ge förslag till lagstiftning som skyddar den enskildes integritet i arbetslivet. Förslaget ska omfatta bland annat krav på hälso- och drogtest, kontroll av privat användning av e-post och Internet och möjligheten för arbetsgivare att få se arbetssökandes utdrag ur belastningsregistret, samt överväga vilka uppgifter som i så fall ska omfattas. Vidare ska utredaren pröva om det finns anledning att ytterligare

reglera villkoren för kameraövervakning och telefonavlyssning i arbetslivet. Utredaren ska redovisa sitt slutbetänkande senast den 15 januari 2008.

Anställ fler invandrare - budkavle från AMS-chefen

Sveriges 100 största arbetsgivare har fått en uppmaning från AMS generaldirektör Bo Bylund att vara med och halvera arbetslösheten bland de 46 000 utomnordiska invandrare som idag är arbetslösa.

- Vi måste tillsammans göra mer eftersom så många utlandsfödda går utan jobb, säger AMS-chefen. För att inte en åldrande befolkning ska leda till sjunkande tillväxt och sämre välfärd måste fler i aktiv ålder arbeta. Om de invandrare som idag går arbetslösa inte får en chans till jobb nu finns risk att de kommer att slås ut från arbetsmarknaden.

Bo Bylund uppmanar vidare de största arbetsgivarna att skicka budkavlen vidare till dotterbolag, underleverantörer, kunder och entreprenörer. Arbetsförmedlingarna i landet kan hjälpa till med förslag på invandrade arbetslösa som uppfyller arbetsgivarnas krav.

Fler i praktik, feriejobb och arbetsmarknadsutbildning

AMS har fördelat 25 miljoner kronor till arbetsförmedlingarna för feriejobb till ungdomar i kommunerna. Minst 60 000 ungdomar kan nu göra en viktig insats i sommar samtidigt som de får erfarenhet från arbetslivet. Totalt finns 100 milj kr för ändamålet.

AMS har också fördelat ytterligare 250 milj kr för arbetsmarknadsutbildning och 631 milj kr för aktivitetsstöd till arbetslösa. Arbetsförmedlingen kan därmed erbjuda ytterligare 8000 arbetslösa praktik, utbildning eller andra program.

Kunskap om riskerna viktig vid nyplantering av skog

Nu har återplanteringen av stora arealer stormdrabbad och averkad skog i södra Sverige startat. I stormområdet är oftast skogsplantorna besprutade med kemiska ämnen. Arbetsmiljöverket har därför - tillsammans med Skogsstyrelsen, skogsägare och fack - gjort en omfattande informationsinsats för att förbereda framför allt arbetsgivare om riskerna och det ansvar de har för arbetsmiljön. Arbetsmiljöverket har samlat

sina råd för Säkert arbete med behandlade skogsplantor och besprutning i en folder, som översatts till engelska, tyska, polska, lettiska, litauiska och estniska.

Fyra myndigheter i samverkan för säkrare arbete med byggkemikalier

Byggbranschen är en stor kemikalieanvändare. Därför granskas nu hur man ute på byggarbetsplatserna uppfattar och använder sig av de säkerhetsdatablad,

som ska följa med hälsofarliga produkter. Svaren finns inte alltid i säkerhetsdatablad, som leverantörerna är skyldiga att tillhandahålla. Under några veckor i maj och juni besöker myndigheterna ett 20-tal byggarbetsplatser runt Stockholm, Linköping och Växjö med fokus på hantering och riskbedömning av byggkemikalier. Efter kunskapsinhämtning under våren följer i höst besök hos tillverkare och importörer.

Tässä lehdessä käsitellään mm. seuraavia aiheita:

Uutisia:

Suomesta lakkautetaan useita sellu- ja paperitehtaita. Yksi lakkautettavista tehtaista on Voikkaan UMP:n paperitehdas, joka on 109 vuotta vanha. Tehdas on kuitenkin hyvässä kunnossa ja koneet uusia.

- Hiomakone, jossa itse työskentelen on kolmanneksi uusin koko maailmassa, sanoo ammattineuvoston puheenjohtaja Jukka Mäkelä.

Useat sekä suomalaiset että venäläiset sijoittajat ovat halunneet ostaa Voikkaan tehtaan, mutta omistaja UMP kieltäytyy myymästä sitä. Tehtaan sulkemisen myötä 678 työntekijää menettää työpaikkansa. UMP:ssä on meneillään eräs Suomen historian suurimmista saneerausohjelmista, jossa 2557 työntekijää saneerataan ulos paperiteollisuudesta.

Ruotsi:

Uudelleenjärjestelyt ja saneeraukset ovat arkipäivää myös ruotsalaisessa työelämässä. Ruotsin teollisuudesta on hävinnyt vuoden 1993 jälkeen 150 000 työpaikkaa. Monet näistä työntekijöistä tekevät kuitenkin samaa työtä alihankkijoiden työllistämänä. -Ruotsissa yrityksen alasajo on helpointa koko EU:ssa, sanoo tutkija Henrik Bäckström työelämän tutkimuslaitokselta. Hän on keskittynyt selvittämään erityisesti, mitä Ruotsin uusi laki uudelleenjärjestelysuojusta käytännössä merkitsee. Sen piirissä on puolet Ruotsin neljästä miljoonasta työntekijästä. Lain mukaan työntekijälle maksetaan tukea, jos hän hakee itse aktiivisesti uutta työtä. Henrik Bäckströmin mukaan ruotsalaisen työnantajan on syytä olla tyytyväinen. Työntekijä, joka protestoi irtisanomista tai uudelleenjärjestelyä vastaan, voi menettää tuen.

Teema:

Reuna-alueet keskustassa-

Pohjoiskalotin energiaseikkailu

Pohjoisessa käydään jo nyt lähes ylikierroksilla, vaikka Barentsinmeren kaasun- ja öljykenttien rakentaminen on vasta aluillaan. Ensimmäisenä otetaan käyttöön Hammerfestin ulkopuolella sijaitseva Snöhvitin kaasukenttä, mutta Barentsinmeri kätkee sisäänsä valtavat energiavarat ja

pohjoisille alueille povataankin merkittävää taloudellista kasvua.

Seuraava suuri askel on Venäjän puoleisen, Muurmanskin pohjoispuolella sijaitsevan, Stokmanovskajan kaasukentän rakentaminen. Alueen energiavarojen hyödyntäminen on vaikeaa, koska ne sijaitsevat arassa arktisessa ympäristössä ja myös perinteisten elinkeinojen, kuten kalastuksen ja matkailun edut on otettava huomioon. Norjan ja Venäjän välinen rajalinjakin Barentsinmerellä on edelleen vetämättä.

Kylmän pohjoisen kuumenneet työmarkkinat

Hammerfestin Melköyalla, eli maitosaarella, on ollut töissä 15 000 työntekijää 60 eri maasta vuodesta 2001 lähtien, jolloin Snöhvitin kaasukentän rakentaminen alkoi. Melköyalle rakennetaan Snöhvitin kaasun vastaanottokeskus. Itse kaasukenttä sijaitsee 140 kilometriä Hammerfestin ulkopuolella.

Rakennustöiden aloittaminen muutti kaiken niin Hammerfestissä kuin Pohjois-Norjassakin. Tonttien hinnat nousevat, työmarkkinat kuumenevat ja uusia elinkeinoja ilmestyy alueelle koko ajan lisää.

Snöhvitin kentän kaasu sai maata 20 vuotta rauhassa meren pohjassa löytämisensä jälkeen, ennen kuin sen hyödyntäminen oli taloudellisesti kannattavaa. Ilmasto ja ympäristö muodostivat silloiselle tekniikalle liian suuren esteen.

Vuosi 2001 oli virstanpylväs, sillä silloin kaasualan tekninen kehitys oli edennyt niin pitkälle, että merenpohjassa makaavan kaasun hyödyntäminen oli taloudellisesti kannattavaa. Öljyn ja erityisesti kaasun kaiken aikaa nousevat maailmanmarkkinahinnat edesauttoivat tietysti päätöksen tekemistä Snöhvitin kaasukentän käyttöönotosta.

Rajamaa-portti uuteen maailmaan

-Tunnelma täällä pohjoisessa on Euforinen, sanoo Norjan Barentsin sihteeristön puheenjohtaja Rune Rafaelsen.

-Vähän samanlainen, kuin vuonna 1993.

Silloin tämä yhteistyö Pohjoismaiden, Venäjän ja EU:n välillä Barentsin alueella alkoi norjalaisten aloitteesta. Vain pari vuotta aikaisemmin oli Neuvostoliitto

lakannut olemasta ja rajat avautuivat. Me pääsimme bussimatkoille Muurmanskiin ja venäläiset saivat tulla tänne Kirkkoniemeeseen, Rafaelsen kuvaa. Joskus kauan aiemmin, kun rajoja ei ollut, ihmiset matkustelivat pohjoisessa ristiin rastiin ja kaupustelivat tavaroitaan. Historiallisessa mielessä neuvosto aika, kylmä sota ja suljetut rajat ovat todella pieni ajanjakso Barentsin alueen historiassa. Nyt suhteita rakennetaan hitaasti, mutta varmasti uudelleen. Itä-Finmarkin kunnat tekevät ystävyys- ja yhteistyösopimuksia kilpaa Luoteis-Venäjän kuntien kanssa. Ihmisten välisestä ystävyydestä -90-luvun alkupuolella alkanut yhteistyö saa yhä uusia muotoja ja ulottovuuksia, jotka ovat paitsi pohjoisia, niin myös eurooppalaisia ja maailmanlaajuisia

Henkilökuva:

Työministeri Jon Kristiansen haluaa Islantiin lisää ulkomaista työvoimaa

Henkilökuvassa tapaamme Islannin työministerin, Jon Kristiansenin. Hän toivoo, että Islantiin tulisi yhä enemmän ulkomaista työvoimaa.

- Meillä ei ole ollut koskaan näin vähän työttömiä, kuin nyt. Vain 1.2 prosenttia väestöstämme on ilman työtä. Meillä on suuri tarve saada tänne ulkomailta erityisesti palvelusektorin työntekijöitä. Mutta tarvitsemme myös rakennustyömiehiä ja terveysalan työntekijöitä, sanoo työministeri Jon Kristiansen.

Tällä hetkellä noin 7 prosenttia Islannin työvoimasta on ulkomaista. Pääosa Islantiin ulkomailta tulleista työntekijöistä on puolalaisia. Toukokuun 1. päivän jälkeen kaikilla EU-maiden kansalaisilla on vapaa pääsy Islannin työmarkkinoille. He eivät tarvitse enää työlupaa.

Av Tapio Vestinen
korrespondent i Cape Town
South Africa
e-post: tvestinen@yahoo.no

ARBEIDSLIV I NORDEN

Retur:
Arbeidsforskningsinstituttet
Postboks 6954 St. Olavs plass
NO-0130 Oslo

ØKONOMI
ØKONOMI
ØKONOMI

B ØKONOMI
ÉCONOMIQUE

Web-adresser:

Nordisk Ministerråd:
www.norden.org

Arbejdsmarkedsstyrelsen, Danmark:
www.ams.dk

Beskæftigelsesministeriet, Danmark:
www.bm.dk

Arbejdstilsynet, Danmark:
www.arbejdstilsynet.dk

Arbejdsdirektoratet, Island:
www.vinnuamalastofnun.is

Social- och hälsovårdsministeriet, Finland:
www.stm.fi

Arbetsministeriet, Finland:
www.mol.fi

Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Norge:
www.odin.dep.no/aid

Aetat Arbeidsdirektoratet, Norge:
www.aetat.no

Direktoratet for arbeidstilsynet, Norge:
www.arbeidstilsynet.no

Näringsdepartementet, Sverige:
www.naring.regeringen.se

Arbetsmarknadsstyrelsen, Sverige:
www.ams.se

Arbetsmiljöverket, Sverige:
www.av.se

Arbeidsforskningsinstituttet, Norge:
www.afi.no

Arbeidsliv i Norden:
www.norden.org/arb/ain/sk/index.asp

norden